

Betegtoló-kocsik
az utcán és szobában való használatra. Képes katalógus ingyen.
Keleti J. Bpest, Koronaherceg-u. 17.

Feltűnést keltenek TITANIA gőzmosógépek
Egy gyermek mossa vele az előbbihez képest 1/3 idő alatt a ruhát hófehérré.
Minden gépet próbára 55 koronától feljebb.
Képviselek kerestetnek. Bizonyítványok, prospektusok ingyen. 12607
TITANIA-művek, Wels 179 0.-Oesterr.

Szt.-Lukácsfürdő gyógyfürdő, Buda.
Téli és nyári gyógyhely. Természetes forró meleg kén források. Iszapfürdők, iszapborogatások, massage, vizgyógyintézet, gőzfürdők, kő- és kádfürdők, gyógyvizeszók. Oleo és gondos penzió. Csuz, köszvény, idegbőrbojok, lakás, ellátás felől kimerítő prospektust küld ingyen a Szt.-Lukácsfürdő igazgatósága, Buda.

Zenemű ujdonságok.

Bogdán: A bosnyák leány parapló dala	2.-
Csengeri: 104 magyar dal	2.-
Dóczy Nótáskönyve	2.-
Donaldson: Szoknya-nóta, éneklő Pálmai Ilka	1.80
Fall: Die Dollarscheinin operette	6.-
Farkas Pál: Első szerelm dalkeringő	2.-
Fráter Loránd szerkesztésében 100 dal	3.-
Fucik: Traum ideale keringő	2.40
Winters ürme	2.50
Grosz: Walkover Momi a tipp király, éneklő Gyárfás	1.80
Haines: Bálkirálynő operette 2 fűzetben	6.-
Bálkirálynő 6 betétezzel Szirény Albertől	3.-
Hetényi: A kezem Cabaret dal	2.-
Dal a kokotróról	1.80
Jasz leány	1.80
Lót	1.80
A szép Spitzerné	1.80
Huber: 120 magyar dalalbum	3.-
Johnson: Jola serenád	2.16
Dr. Kacsoh Pongrácz: Dal a tótórl	2.-
Kálmán Imre: Dal a moziórl	2.-
A Lloyd munkatárs	2.-
A mama levele	2.-
Komáromy: Dobó induló	2.-
Lehár: Vig özevgy (Lustige Witwe) operette	6.-
Majo: Helianthe Valse-Trizane	2.16
Moret: Ezüst patkó indiai intermezzo	2.16
Mákvirág japán románcz	4.80
Rubens: Miss Hook of Holland operette	1.80
Stephanides: A garni, Cabaret dal	6.-
Straus: Varázskeringő (Walzertraum) operette	1.50
Szirmai: Altató dal	1.50
Böke	1.50
Az éleslegény és a színesnő	1.50
Tájber: Elmegyek a templom mellett	1.50
Turka Szapad: Van-e tehetségem	2.-
Vén kocsis dala	3.-
A diófa románcza	1.50
Weiner: A zsúr szízn	1.50
Frimm diadala	1.50
Hallja maga Schwarz	1.50
Nagyvarosi nyaraló	1.50
Zerkovits: A léha nótája	1.80
A házmester kisaszony	2.-
Bankfiú	1.80
Dalfy Dávid	1.80
Elveszett a harisnyakó öm	1.80
Festő nótá	1.80
Izro indián	1.80
Látta-e már Budapestet éjjel?!	1.80
Mért oly rövid a szoknyád Melanie?!	1.80
Pöldi, Cabaret dal	1.80

Az összeg előleges beküldése után bármintve szállítjuk.
Minden nyomatásban megjelent zenemű nálunk kapható
LAMPEL R. könyvkereskedése (Wodianer F. és Fiai)
r.-t. Budapest, VI., Andrassy-ut 21.

Mig eddig a régi bőrbetegségek, a legkülönbözőbb súlyos idegbőjok (neurasthenia, vitustancez), a sápkór, a női arczot elégtelenítő pattanások s a női nemű szervek folyásokkal kombinált hurutos megbetegedéseinek kezelésénél csekély értékű idegen vizkre voltunk utalva, addig újabban

PARÁDI ARSEN vízben
olyan kincsünk van, mely minden eddigi arsenavas viznél (Rómeo-gyógyító) hatásosabb, könnyebben emészthető s manapság már, mintegy legelőkelőbb orvosi tekintélyek felkarolják s a fogyasztók egész serege dicséreti hatását, hazánkban csaknem kizárólagos kerestetnek örvend.

Egy postaláda (7 palack) paradí arsen vas tartalmú gyógyvizet Magyarország összes postállomására 6 korona 50 fillérrel kiküldetésre adhatunk.

Főraktár: **ÉDESKUTY L.** cs. és kir. udv. száll. BUDAPESTEN.
K. ató minden gyógyszertárban és meghítható fűszerkereskedésben.

FOLDES MARGIT CRÈME
LEGJOBB ARCZSZÉPTŐ SZER

Kleinert's THE BEST KLEINERT'S AMBASSADOR

Önkénytelen ajándék

azoknak a hölgyeknek, a kik a Kleinert-féle izasztató-lapokat kipróbálni akarják. Kleinert-féle «Gem» (legnépszerűbb gummitáplálék), Kleinert-féle «Ambassador» (legjobb trikót-izasztatólap), Kleinert-féle «Featherweight és Beauty» (legnépszerűbb szövet könnyű gummidörzsölő). Enneköztve teljesen ingyen ajánlunk 300 pár jölsimert Kleinert-féle harisnyatartót (párónként 2 kor. értékben) annak a 300 hölgynek, a kik legelőkelőbb 1908 július 20-áig a fenti izasztatólapokról, melyek véleményünk szerint a legjobb és legmegelőkelőbbek, értesítéseküket hozniuk bekedik. A választ Kleinert Company, Wien, I., Wollzeile Nr. 9. címre körjűk. A levelek beérkezési határideje 1908 július 20. Oly értesítések, melyek a mi izasztatólapjaink egymás fölötti előnyeiket részletezik, elsőbbségben részesülnek azokkal szemben, melyek nem egyéb, mint pusztá elismerőlevelek. Ezen izasztatólapok minden elsőrendű üzletben kaphatók. A 300 pár harisnyatartó ez év augusztus havában lesz szétküldve. A 300 nyertes hölgy neveit betekintés czéljából készenlében fogjuk tartani.

J. B. Kleinert Rubber Co., New-York
London, Páris, Hamburg, Wien, Milánó, Brüsszel.

Rozsnyay Mátyas chininezukorkája iztelen chininből.

Többszörösen kitüntetve, 1869-ben a magyar orvosok és természetvizsgálók fűmél vándorgyűlésén 40 arany pályadíjjal jutalmazva.

Láz ellen! Nem keserű!

Legjobb szer láz, váltóláz, malária ellen, különösen gyermekeknek, a kik keserű chinint bevenni nem képesek.

Válódí. 11468 ha minden egyes piros csomagoláspapíron **Rozsnyay Mátyas** nevével olvasható. 11266

Rozsnyay Mátyas gyógyszeretára
Arad, Szabadság-tér.

Ha őszül a haja
ne használjon mást, mint a „STELLA“-HAJVIZET,
mert ez nem hajfestő, de oly vegyi összetételű szer, mely a haj eredeti szíret adja vissza. Üvege 2 K.
ZOLTAN BELA gyógyszerárában,
Budapest, V/49, Szabadságtér, Sétány-utca sarkán. 12445

Akar-e szép lenni?
Akkor ne használjon mást, mint a legjobbnak általában elismert

Rogátsy-féle magyar pipere-boraxot,
a melytől rózsás, üde, selymes arcbort nyer, eltűnteti a ránczokat, szeplőt, májfoltot, pattanásokat, stb.

Nyaralásnál nem nélkülözhetjük, mert a legkeményebb talajvizet is megpuhítja. Kiváló házszer torok-, szemgyulladás, izadás és szájbűz ellen. A fogak fehéritése és épsentartása tekintetében bámulatos hatással bír. Mint univerzális házszer gyermekápolásnál és háztartásban a legjobb lelkiismerettel ajánlható.

Egy doboz ára 30 és 75 fillér.

Rogátsy-féle borax-öröm 1 K, borax-szappan 80 f., borax-pouder 1 K 20 f., borax-fogkrém 50 fillér.

ROGÁTSY KÁLMÁN drogériája,
Budapest, VII., ker., Rákóczi-út 10. szám.

Serravallo
CHINA-BOR VASSAL
Hygienikus kiállítás 1906. Legmagasabb kitűnt. Erősítőszert gyengélkedők, vörházegények és lábadozók számára. Ztvagygyógyító, ideg-erősítő és vérjavító szer.
Külföldi 3000-nél több orvosi vélemény. **J. SERRAVALLO, Trieste-Barcola.**
Vásárolható a gyógyszerárakban filléres üvegekben 4 K 2.00, egész literes üvegekben 4 K 4.50.

Sporteszköz, háló- és kótlógyártó ipartelep.

Tennis-és tornaterék
teljes berendezés.
Támlaszék, függőgy, turistaszék, löháló, tekejáték, kerübutor, ponyva, zsák és szihez legelőkelőbb beszerzési forrás:

Seffer Antal
Budapest, Károly-utca, boltz. 12.
Központi városrész épület.
Képes árjegyzék kívánatra ingyen.

Előpatak gyógyfürdő

kiválóan jó eredménnyel használható a gyomor, vesé, hólyag és a méh hurutos bántalmánál, máj- és lépbetegségeknél, köszvény és cukorbetegségek, valamint bármely az idegesség alapjául szolgáló betegségénél. A nyírvíz előpatakgyógyvizet orvosi javaslat szerinti ivással összekötve a megfelelő és itt feltalálható kiegészítő gyógyszerekkel (meleg és hidegfürdők, vizgyógyintézet, kezes, massage, svédmozgás, diétikus étrend) rendkívül kedvező eredményt 15-ig. tat fel. Fürdő-idej: május 15-től szeptember 15-ig. Vasuti állomás: Földvár és Sepsiszentgyörgy, honnan illandó, oleo kocsiközlekedés van. Lakás, ellátás oleo és választékos. Az oleo- és utóidejében (június 13-ától június 15-ig és aug. 20-ától szept. 15-ig) a gyógy- és zenelátás fele fizetendő, lakások 50%-os ellátás is sokkal oleobbb. Az előpatakú állványviz, mely a szénasavas, égvényes vasas vizek köztú a leglyet foglal el, mint gyógyeszköz, hánál is használható és üdítő, kellemes ital iszástán vagy borral vegyve, nagy kedveltségnek örvend. Iuhon és a külföldön érvényes egy millió palacknál több kerü forgalomban. Szükségletesi helyi Előpatak, de kapható a legjobb városban és nagyobb kerületében.

Prospektust kívánatra ingyen küld az igazgatóság. 12192

27. SZ. 1908. (55. ÉVFOLYAM.)
SZERKESZTŐ: HOITSY PÁL. FŐMUNKATÁRS: MIKSZÁTH KÁLMÁN. BUDAPEST, JULIUS 5.

Szerkesztőségi iroda: IV. Reáltanoda-utca 5. Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4. Előfizetési feltételek: Egész évre 16 korona. A «Világkronika»-val negyedévenként 80 fillérrel több. Félévre 8 korona. Negyedévre 4 korona. Külföldi előfizetésekhöz a postailag meg határozott viteldij is csatolandó.

DONNER RÁFAEL SZOBRÁSZATI ALKOTÁSAI HAZÁNKBAN.

A béc melletti Esslingenben, 1693-ik évben született Donner Ráfael, az olasz Berninótól Canováig terjedő barokk korszak egyik legzenialisabb művészt, a művészetek pártolásával a cinquecento fejedelmét is utóelő Esterházy Imre herczegné, Magyarország nagynevű primásának udvari szobrásztát ép oly joggal vallhatjuk magunkénak, mint Mányokit, Kupeczkyt és későbbi időben még másokat, kik hazájuktól elszakadva, külföldön dolgoztak s idők múltán teljesen elidegenedtek.

diszítésében nem szab kellő mértéket; a falakat gazdagon aranyozott ornamentek teljesen befedik. Nincs egy tenyérnyi hely sem, a melyen a vibráló hatástól elfáradt szem megpihenhetne; csavart törzsű oszlopok által tagozott fülkékben patetikusan szavaló és exaltált kifejezésű mitológiai és allegorikus szobrok környezetében lebegő drapériák, virágok, gyü-

DONNER RÁFAEL MAGYARORSZÁGI MŰVEL. — Szent Márton szobra a posszonyi dombon.

CERES SZOBRA FRIGYES FŐHERCEG POZSONYI PALOTÁJÁBAN.

nám neked ezt megbocsátani, ha nem volnál beteg...

Az asszonyt ez még jobban fölingerelte. Csak úgy remegett a felindulástól:

— Tudom, hogy beteg vagyok. Nem szükséges minduntalan fölelegetned. Nem szükséges, hogy figyelmeztess arra a kötelességre: a ki beteg, vagy gyógyuljon meg mihamarabb, vagy pusztuljon el, de ne álljon az egészségesek útjába. Ne félj, én tudom ezt a kötelességemet. Számomra gyógyulás már nincsen, hát remélem, mielőbb megvált szenvedéseimtől a jó Isten. S akkor aztán rád hagyok mindent, a mit e földön szerettem. A fiamat, az uramat. Csak addig ne kinozz, Ella! Csak addig ne emlékeztess mindig arra, hogy elvesztettem veled szemben a csatát, hogy te fogsz végre is diadalmaskodni, az erősebb, a boldogabb! És nekem hasztalan minden imádságom, minden könnyhullatásom, minden ragaszkodásom az élethez, az uramhoz, — mindent, mindent át kell engednem másnak — te neked!...

Nem tudta tovább folytatni. Vézna, madárteste lehanyatlott — ajkát ellepte a véres hab. Ella ijedten fogta föl karjaiba...

— Iducci! Térj magadhoz! Az istenért, hamar orvost!

VI.

Az éjszaka váratlan zivatar támadt. Mint a hirtelen összegyülekezett boszorkányok: torlódtak össze a legmagasabb ormon a fellegek s a bűbajos éj szelid csillagfénye helyett vérvörös villámlobogás világította meg a tengert. Reggelre azonban nyoma se volt a boszorkányszombatnak: a nap aranyzópóra dúsan áradt alá; csak a víz háborgott nyugtalanul, mintha a roszt álom emléke bántaná. A kis piros vitorlascónakok még nem mertek ráereszkedni; még a nagy hajókat is ugyancsak megtáncoltatta a háborgó áradat. Ennek ellenére Ella azzal lepte meg nénikéjét, hogy elkezdett visszavonhatatlanul esomagozni. Egy percig se marad itt tovább, a hová oly repeste sietett. Megy vissza azonnal a szüleikhez, a poros, unalmas mezővároskába, a hol a Gusztávék birtoka is fekszik.

Barátságosan bucsúztak el egymástól a régi jó ismerősök. Ida kissé jobban volt: gondo-

san bebugyolálva ült a kitárt ablaka előtt. S kezét nyugtatta a leánynak s halkán, titkon odasugott neki:

— Bocsáss meg a heveskedésemért, Ella. És maradj itt. Hiszen úgyis mindegy...

A leány fejét ingatta...

— Megbocsátok, Iducci. Nem haragszom.

Gusztáv elkísérte Terka néniéket a közeli hajóállomáshoz. Az ablakból jól lehetett látni az elinduló hajót, a mint a kék vizet gyöngygyé paskolva, lassan fordult neki útjának. S a hajó oldalán ott magaslott a leány délcegz, hódító alakja, a mint zsebkendőjével integetett valakinek a kikötőben: Viszontlátására!

S a beteg asszony káprázó szeme előtt úgy tűnt fel, mintha az a hajó azzal a leánnyal, nem távolodnék, hanem mindig közelebb és közelebb jönne: feltartóztatlanul hozná magával a végzet hajója az ő győzedelmes ellenfelét, míg ő elmerül alatta a mélységes, hideg árban...

Fölkelt a karosszékéből és erőlen, remegő kezével becsukta az ablakablakát. Hadd legyen a szobában hűvösség és sötétség. Hogy ne lássa ezt a képet, az odakünn ragyogó diadalmas életet... Hogy szép lassan hozzá szoktassa magát a csöndes, hűvös sötétséghez...

KIRÁLYUNK ANYJA.

Sajátszerű, sokáig teljesen meg nem értett alakja volt korának Zsófia főhercegnő, Ferencz József király édesanyja. Kortársai és az utódok sokáig nem láttak benne mást, mint a bécsi májusi forradalmat követő ellenforra-

dalom lelkét és intézőjét; a bécsiek meg úgy vélték, hogy benne volt a keze a márczius 13-iki bécsi néplázadásban, s ily módon akarta előmozdítani Lajos főherceg bukását, a hatalmat pedig férje és fia kezeire juttatni. Szóval, jellemét csak sötét vonásokkal rajzolták meg, s a hol reakzióról, a nő és az anya oltahatatlán becsúgyáról esett szó abban az időben, az emberek Zsófia főhercegnőre gondoltak. Pedig az ember jelleme nem csak egy fonálból szövődik, a nőé legkevésbé. Ha megjelennek valamikor Zsófia főhercegnő levelei, melyek most fiának, Lajos Viktor főhercegnék birtokában vannak, hét pecsét zárja alatt, de mégis kiadásra készen, ha megjelenik valamikor ez a levélgyűjtemény, királyunk anyja teljes világításban fog állni az utókor előtt. De a homály nagy része már is lefoszlott alakjáról, mióta — néhány hónappal ezelőtt — megjelent Friedjung Henrik osztrák történetíró legújabb munkája (Österreich von 1848 bis 1860. I. Band. Stuttgart und Berlin 1908., Cotta), mely másoknak eddig hozzáférhetetlen forrásokból merítve, igen érdekes képet fest Zsófia főhercegnőről.

Királyunk anyja bajor királyleány volt. Erős katolikus érzést hozott magával hazulról, egészen elütöt attól, melyet a bécsi udvarnál tartottak jó egyháziasságnak. A bécsi felfogás becsülte az egyházat, mint az állami és monarchikus rend hasznos támaszát, egyébként pedig szigorú engedelmességre szorította a II. József császár idejéből való törvények iránt, és rendőri felügyelet alatt tartotta, mint a szellemi mozgalmakat általában.

ANGYAL-SZOBOR A POZSONYI SZENT MÁRTON-OLTÁRRÓL. (Jelenleg a Szépművészeti Múzeumban.)

DONNER RÁFAEL MAGYARORSZÁGI SZOBRAI.

Zsófia főhercegnő katolicizmusa egészen más volt; hitéből nem hiányzott a regényesség színezete, s a vallásban ő vigasztalást és felülemelkedést keresett és talált. Utóbb nagy támasza volt az egyháznak s a papi uralomnak is.

Egyébként pedig a legesodálatosabb egységben találkoztak benne a lélek legszelidebb és legkeményebb tulajdonságai. Midőn unokaöccse, a Reichstadti herceg, a tüdőbaj végső állomására jutott, az udvarnál tanakodni kezdettek, hogyan bírják reá a legkiméletlenebb módon, hogy vegye fel a haldoklók szentségét. Zsófia főhercegnő, ki egyébként is jó szívvel volt Napoleon és Mária Lujza fiához, önként vállalkozott a jószágot és nemes érzést keményen megpróbáló feladatra. Gyöngyöden, hogy meg ne ijessze, azt ajánlotta, hogy vegyék fel együtt a szentséget, s egyesítsék ily módon imádságukat, ő, Zsófia főhercegnő, hogy szerencsés legyen lebetegedése második gyermekével, a herceg pedig a saját gyógyulásáért. És ugyanez a Zsófia Innsbruckban, hova az udvar a bécsi forradalom elől menekült, lángoló szemmel és kipirult arccal fogadta a bécsi szabadelvűek küldötzeit, kik azért jöttek, hogy visszatérésre bírják az udvart, és minden habozás nélkül a szemökbe vágta, hogy ha rajta múlnék, az erőszak eszközeivel igáztatná le a hálátlan és lázadó fővárost. A miniszterek halálra rémültek a főhercegnő e kitörése miatt és kérve kérték a küldöttség tagjait, hogy ne szóljanak Bécsben semmit arról, a mit hallottak. De Bécsben

azért mégis hirtelen terjedt a történeteknek, és a főhercegnő ez időtől fogva az ellenforradalom lelkének tartották, nem is minden ok nélkül.

A márcziusi napok előtt minden esetre más szemmel nézte a forradalmat, ha nem állhat is meg az a feltevés, hogy a forradalmi mozgalom vezérmerei egyszerűen csak bábként lettek volna a Metternich bukására törekvő udvari párt (Zsófia, János főherceg, Kolowrat) kezében. De egészen bizonyos, hogy a főhercegnő meg akarta bukztatni az «aggastyánok uralmát», Metternich politikáját — mely, belátása szerint, nem állhatott helyt a közeledő viharral szemben — és új, tetterős férfiakat akart állítani a kiháló nemzedék helyére. Értelme és helyes ítélete azt is megsugta neki, hogy férje és fia érdekében cselekszik, ha kedvez a nép óhajlásának, mely alkotmányt kívánt.

Egyáltalán a nép sok kívánságát mondotta jogosultnak s kielégítésüket nemcsak veszélytelennek, hanem elodázhatatlannak tartotta. Tudták ezt a Hofburg falain kívül is; ezen buzdult Möring műszaki kapitány is, midőn művét, «Sibylla könyveit» — mely a készülő forradalom előfutára volt — a jövőre császár édesanyjának ajánlotta. Ez a könyv igen keserű igazságokat mondott a trón várományosának neveléséről s a reakzionárius férfiakról, kikkel valóban az anyja akarata ellenére vette körül Ferencz főherceget Metternich kancellár.

A főhercegnő nézetváltozása, — mondja

BACCHUS-SZOBOR FRIGYES FŐHERCEG POZSONYI PALOTÁJÁBAN.

Friedjung — mely főképp a május 26-iki forradalom után és az udvarnak Innsbruckban való tartózkodása idején következett be, sok tekintetben hasonlít ahhoz az átalakuláshoz, mely IX. Pius pápa lelkében ment végbe, midőn kénytelen volt Rómából Gaëtába menekülni. A szabadelvű haladás pártfogóiból a pápa is, a császár anyja is heves ellenségeivé lettek e haladásnak. A főhercegnő, elkéservedve a miatt, a mit a nép hálátlanságának tartott, félreérthetetlenül az ellenforradalom pártjára állt. Azelőtt főképpen női finom érzéke által vezettette magát, a nélkül, hogy — a mennyire megítélni képesek vagyunk — az elveket is fontolóra vette volna. Tapasztalt és az állam ügyeiben otthonos nő-uralkodók, minők Mária Terézia és II. Katalin voltak, a válságos pillanatban mindenesetre hidegben és körültekintőbb módon cselekedtek volna, s nem tértek volna minden átmenet nélkül az eddig választott uttal homlokegyenest ellenkező ösvényre. Zsófia főhercegnő azonban ez időtől fogva oly politika élére állt, mely az abszolutizmus és az egyházi reakció irányában haladt. S minthogy a császár gyermeki tisztelete soha sem csökkent akaratban szilárd anyja iránt, a következő évtizedekben Zsófia főhercegnő szelleme uralkodott az udvarnál és a birodalmi politikában.

A főhercegnő nem titkolta reakciós törekvéseit s e miatt 1848 nyara óta nagyon elfordult tőle a közvélemény. Évtizedekig tartott ez a népszerűtlensége s az emberek ki nem fogták befolyásának ócsárlásából. Sokkal rosszabb véleménynyel voltak róla, mint a minőre a tények lelkiismeretes mérlegelése okot adott volna. Képét csak utóbb festették meg több elfogulatlansággal és csak ekkor ítélték meg igazságosabban e nem mindennapi asszony egyéniségét.

Minden jósága, teljes becsúgya — írja Friedjung — ragyogón jelent meg abban a gondban, melyet négy fiának nevelésére és jövőjére fordított; a szeretet, melyet fiaitól, s nem a legkisebb mértékben Ferencz Józseftől, cserébe kapott azért, megérdemelt jutalma volt. Franczi, a legidősebb fia, kit oly nagyon szeretett, az ősi trón várományosa volt. De az

ESTERHÁZY IMRE HERCEGPRIMÁS SZOBRA A POZSONYI DÓMBAN.

DONNER RÁFAEL MAGYARORSZÁGI SZOBRAI.

A Hyde-Parkban tartott négygyűlésről, mely nagy zavargással járt.

AZ ANGOL NŐK MOZGALMA A VÁLASZTÁSI JOGÉRT. — Underwood and Underwood fényképe.

anya trónt és koronát kívánt másodszületőjének, Ferdinánd Miksa hercegnek is, és lelkéből helyeselte, midőn ez elhatározta, hogy elfogadja Mexikó császári koronáját — Ferencz József aggályai és Rechberg gróf külügy-miniszter tanácsa ellenére. Miksa császár szerencsétlensége óta mély szomorúság árnyéka borult az anyára, ki öt évvel ezután, 1872-ben távozott el az élők közül.

A BÜVÖS ERSZÉNY.

REGÉNY.

(Folytatás.)

Irtta KRÚDY GYULA.

Bécsbe utazott tehát Fátyol Kázmér és mint odahaza hallotta, legjobbnak vélte megszállni a «Vörös ökör» fogadóban, a melynek vagy harmincz esztendő előtt egy Kolpa nevű magyar ember volt a gazdája. Kolpa a maga idejében híres volt a főtéréről, boráról, no meg arról is, hogy kitűnően elmulattatta a fogadójaiba vetődő magyar urakat. Még a Burgba is elvitte őket, persze csak titokban, hogy senki meg ne tudja. Sőt idősebb Bugary Pál egy eleven főherceggasszonyal is beszélt az öreg Kolpa révén és a főherceggasszony nagyon belebolondult idősebb Bugary Pál szemébe. . . . A mikor Fátyol Kázmér a «Vörös ökörbe» szállott, a híres Kolpának már csak az unokája élt. Kolpa volt az is, de magyarul egy kukkot sem tudott az istenadta. Őcska, széljárta, düledező fogadó volt a «Vörös ökör», valahol a város vége felé, de Fátyol Kázmérnak nagyon megtetszett az a hely. Hiába, az ösök jártak itt, tán még a Rákóczi kalandos vítezéi is betértek a «Vörös ökörbe», a mikor hébe-korba ellátogattak Bécsbe. Fátyol Kázmér a «Vörös ökör» falai között úgy érezte magát, mintha egy darab hazai földön lenne, a mi nagy dolog volt abban az időben. Bekvartélyozta magát a fogadóba és három hónapig nem mozdult ki belőle. Nem jutott tovább, mint a «Vörös ökör» kapujáig, pedig sokszor feltette magába, hogy nekiindul a városnak, a melyből idáig csupán a Szent István tornya látszott. De valami érthetetlen félelem mindig visszatartotta. Nem mert kilépni az utcára, mert attól tartott, hogy a császár talán elfogatná és börtönbe vettené. Mert ludas volt Fátyol Kázmér sok mindenféle csínynek az elkövetésében, a mely csínyek a császári királyi hatóság rovására követődtek el és valami

azt súgta neki, hogy a császár tudja, hogy mennyi borsot tört az emberei orra alá otthon a pátriájában.

Az ifjabb Kolpa, a kinek egyszer bizalmasan elmondta aggodalmait, először nagyot nevetett az ijedt magyaron, aztán észbe kapva, bólon-gatni kezdett hunczut fejével.

— A császár haragszik a magyarokra, — mondta fontoskodva. — A Burgban van egy nagy könyv, a melybe minden olyan magyarnak be van írva a neve, a kinek apja, nagyapja, vagy valamelyik őse kellemtelenséget csinált a császári háznak. De benne vannak a könyvben azok a magyarok is, a kik maguk vétkeztek.

— Vajjon benne vagyok-e én is? — mormogta aggodalmasan Fátyol Kázmér.

Az ifjabb Kolpa, a ki épen olyan rövidhajú, holdvilágképű férfiú volt, mint a legendákba került nagyapja, hunyorított a szemével:

— Azt meg lehetne tudni. Egész bizonyosan meg lehet tudni. Én ismerem azt az őrmestert, a ki éjjel-nappal őrzi a magyarok könyvét a Burg egy szobájában, csakhogy pénzbe kerül a dolog.

— Mennyibe kerül?

— Száz forintba, — felelt szemtelen nyugalommal Kolpa. — Ennyit kell adni az őrmesternek, Fráncznak. De ezt is csak azért teszi meg, mert a tekintetes úr nálam lakik.

Fátyol Kázmér belenyúlt a tárczájába:

— Itt a száz forint. Bizonyosságot akarok tudni. Haragszik-e reám a császár, vagy nem haragszik. A bizonytalanság megöl.

Kolpa eltette a szászt és másnap este ijedt, aggodalmas arccal érkezett meg a város felől.

— Nagy baj van, — susogta. — A tekintetes úr a háromkeresztsek között van felsorolva.

Fátyol riadtan nézett a fogadóra:

— Kik azok a háromkeresztsek?

— Én se tudtam, de a Fránczl megmondta, hogy a háromkeresztsek a legveszedelmesebb magyarok, a kiket tüzzel-vassal kell elpusztítani. Saját szememmel láttam a három vörös keresztet a tekintetes úr neve mellett a magyarok könyvében.

— Három vörös keresztet! — kiáltott fel Fátyol Kázmér és a haja égnek meredt. — Sohasem látom többé hazámat.

Kolpa protektori mozdulattal veregette meg Fátyol uram vállát:

— No, azért nem kell kétségbeesni. Nálam biztonságban van a tekintetes úr. Itt nem bántják, mert nekem sok jó barátom van a rendőrségnél. Meg aztán van annak is módja, hogy az a három kereszt eltűnjön a tekintetes úr neve mellől a magyarok könyvéből. Pénzzel mindent meg lehet csinálni.

Fátyol Kázmér, a milyen naiv, épen olyan becsületes ember volt. Elháritó mozdulatot tett a kezével:

— Nem, azt nem. Az okmányhamisítás volna. És annál nagyobb volna a krímen, mert országos okmányt hamisítanánk.

Kolpa vállaltvont.

— Akkor a császár mindig haragudni fog; de még a tekintetes úr unokáit sem szívelheti, mert ha egy magyarnak a neve szóba kerül a császár előtt, legelsőben is a nagy könyvet ütik fel. Még háromszáz esztendő múlva is tudni fogják a Habsburgok, hogy a Fátyol-nemzetség veszedelmes fajta.

Fátyol Kázmér kidüllesztette a mellét. Olyan volt a természete, hogy hamar esett egyik végletből a másikba. Gyáva volt az egyik perczben, majd vakmerő lett hirtelen. Nem hiába van a Fátyolok czimerében nyúl a medvével. Főlemelte a fejét és gögösen megszólalt:

— Csak hadd tudják a Habsburgok, hogy mi kik vagyunk. Nem félünk tőlük.

Kolpa megvakarta a vörös fejét:

— De legalább egy kereszteteket jó volna letörölnetni.

— Egy fiát sem, — válaszolt büszkén Fátyol. — Sőt hadd csináljon oda a Fránczl meg egy keresztet. Adok neki száz forintot.

— Az is lehetséges, — kapott a szón a fogadós.

Fátyol Kázmér már megbánta, a mit mondott, de a szavát nem vonhatta vissza. Kívette tehát a szászt, de szemlesütve azt mormogta:

— No, azért nem kell nagyon sietni azzal a negyedik keresztel. Elég egy magyarnak három kereszt.

Ettől az időtől fogva aztán már a kapuig se igen ment el Fátyol Kázmér. Ott evett, ivott a fogadóban naphosszat, mert mindig jóétvágyú, jótorjú ember volt, de meg az unalomtól se tudott egyebet csinálni. Valahogyan nemzeti mártirnak kezdte magát érezni, a kinek rejtőködni kell a császár haragja elől. És jól esett neki a mártíromság. A szobáját czellának nevezte, a «Vörös ökör» fogadót pedig Kufsteinnek vagy Olmütznek képzelte, a hol a magyar hazafiak silynődnék. Egy napon Kolpát, a fogadóst «pokroláb úr»-nak szólította és megkérte, hogy szerezzen neki lánczokat valahonnan, a melyeket magára vehet, ha a felsőbb hatóság a várbörtönt vizsgálja. Kolpa szerzett is neki egy rozsdás lánczot, a melyet a fogoly éjjelente keservesen zörgetett.

Boldog, határozottan boldog volt Fátyol Kázmér a «Vörös ökör»-ben, miáltal a hazáért szenvedett. A mikor a magával hozott pénze fogyatékán volt, levelet irt haza pénzért, de Kolpa tanácsára elhallgatta azt, hogy fogságban van.

Később már annyira beleélté magát helyzetébe Fátyol Kázmér, hogy a szobájából se mozdult ki. Pókakat tenyésztett és egereket szelidített. Kolpa ellátta bőven itallal, étellel, meg-hizott, meggömbölyödött a fogságban.

Három esztendeig volt Fátyol Kázmér a «Vörös ökör» lakója; három évig csörgette a rab-lánczot és irogatta haza a leveleket pénzért. A rabság sok pénzt megemésztett; anyi pénzért akár a legendás Iff vár földalatti helységében is ülhetett volna. Az elkényeztetett Kolpa pénzért mérte a levegőt is és egy napon, mi-

kor a fogoly azon alázatos kérelemmel állott elő, hogy szeretne új szalmaszákot a régi helyébe, a vörös Kolpa jóízűen felkaczagott:

— Új szalmaszákot parancsol? Talán bizony valami korezmába képzeled magát, hogy úgy parancsolgat!

Fátyol Kázmér búsan hajtotta le fejét és nem szólt semmit.

Három esztendő múlva odahaza Csákány vármegyében türelmetlenkedni kezdett az atyafiság és az az érdekelttség, a mely a nagy pört vitte, a mely pör kedvéért Fátyol Kázmér Bécsbe utazott. Különböző verziók keltek szárnyra arról, hogy mért nem jöhet haza Bécsből Fátyol. Némelyek tudni vélték, hogy a császár nem engedi haza, mert megkedvelte, mások — és ez volt a valószínűbb feltevés, — kihagyták a császárt a kombinációból és egész egyszerűen úgy magyarázták Fátyol Kázmér hosszadalmas bécsi tartózkodását, hogy szépen meg van kötve a két keze és a két lába, még pedig asszonyi hajszállal. Azért kellett a töméntelen pénz minduntalan, mert egy asszony öltöztetése, csinosítása nagyon sokba kerül.

— Így lett volna helyes a dolog, így kellett volna lenni minden raison szerint, — mondta később, évek múlva Baracska bácsi, a kit az atyafiak és az érdekelttség felkért, hogy nézzen utána Fátyolnak. Azt mondta később Baracska bácsi, hogy az lett volna az igazság, ha szoknyadolog miatt kélekedik Kázmér, de akkor, midőn elindult, nagyon csikorgatta a fogát.

— Kitekerem a nyakát, de még ő nagyságának is, — fogadkozott Baracska bácsi az atyafiság és az érdekelttség nagy megnyugtására és mint régi módi emberhez való, a brassói gyorskocsit várta be Debreczenben, de a gyorskocsi nem jött, mert nem is jöhetett. Vonat járt már akkor réges-régen. Baracska bácsi is tudta azt nagyon jól, csak a multat szerető, jelent megveto öreg urak naivságával mórilkálta magát, hogy ő még nem ismeri a vasutat.

A hogy némely öreg úr még manapság is taplót és kovát hord zsebében, pedig Irinyi régens feltalálta a gyufát, de az öreg urak ragaszkodnak a taplóhoz és igen nagy az örömkük, ha a szabadban, szélben nem egykönnyen tud pipára gyujtani a gyufás ember, míg a taplós a legnagyobb szélben is könnyen jut tüzhöz.

Baracska bácsi a taplós öreg urak közül való volt, bizonyos volt arról, hogy már nem láthat, nem tapasztalhat semmi olyasmit a jelenben, a mi meglephetné őt, a minél százszor különb példa elő ne fordulna a multban, de a Fátyol Kázmér esete még őt is kihozta a rendes flegmjából.

— Olyant még nem láttam, mióta kétágú vagyok, — mesélte később évek múlva a kasznóban, — egy rozsdás vasszöggel ásta a falat Kázmér és addig nem akart elmozdulni, a míg a falat keresztül nem ássa. Láttam, hogy tisztára megbolondult szegény atyámfia, a bolondokkal pedig bolond módra kell banni. Kibéreltem a szomszédos szobát a fogadóban és egy éjszaka áttörtem a falat a Johannal, a haus-knechtel. Bedugtam a fejemet a lyukon és így szóltam: «Bajtárs, fogolytárs, nekem már sikerült az, a miben te fáradozol, megtaláltam az utat a meneküléshez. Egy drótdarabból sikerült kulesot csiszolni a tömlőczöm ajtajához, a legközelebbi éjjel menekülök. Tarts velem.» Fátyol Kázmér felesapott, átmaszott a lyukon és éjjel elsöktünk a «Vörös ökör»-ből, miután az utolsó, legborsosabb számlát kiírtettem Kázmérért. . . .

Körülbelől ez volt a története annak, hogy a nagy tölgyfák az egykori Fátyol-tanyán

Gyűlés a londoni Hyde-Parkban, melyben mintegy 200,000-en vettek részt.

AZ ANGOL NŐK MOZGALMA A SZAVAZATI JOGÉRT. — Underwood and Underwood fényképe.

ma olyan szomorúan zúgnak, így ment tönkre Fátyol Kázmér.

Viczky Gábor, a ki pesti diákéveiben a Fátyol-családnál lakott, számtalan variációban hallotta az öreg Fátyoltól a bécsi fogság történetét. Egyebekben egészen normális ember volt az öreg Fátyol, a józan esze csak akkor hagyta el, ha a bécsi fogságra emlékezett. Mint mikor egy ék hiányzik az óra fogaskerekéből és a hiányzó éknél megbötkik az egész szerkezet, úgy botlott meg a Fátyol Kázmér rendes érzése annál az időpontnál, a mikor annó . . . annórum Bécsbe utazott. . . . Aztán már mindenről egészen helyes fogalma volt, a fogaskerek rendszeren forgott tovább.

Az Ibolya-utcában, a hosszú sárga házban, a hol még kert is volt az udvaron, a melyben a Fátyol-kisasszonyok virágokat neveltek, köztiszteletben állott az öreg Fátyol. Hosszú fehér haja, patriárkális szakállja és bécsi fogsága tekintélyt szerzett neki a Józsefvárosban. Senki sem tudta, hogy Fátyol Kázmér igen alantas hivatalt tölt be csupán Budán a minisztériumban és a szomszédok szivesen hitelt adtak annak a feltevésnek, hogy az öreg Fátyol csupán passzióból jár a hivatalába.

A kisasszonyok nagy mértékben hozzájárultak ahhoz, hogy a családnak megfelelő tekintélye legyen.

Hárman voltak a leányok. Marietta, a legidősebb és az utána következett Janka abban az időben már lemondtak arról, hogy férjhezmenjenek valami milliomoshoz, emigy segítővel imádott atyjukon. Ha gondoltak is a férjhezmenésre, nagyon titokban cselekedtek azt, titkolva még egymás előtt is a lehetetlennek látszó gondolatot. Mariettának néhány fehér szál vegyült már barna hajába és asszonyos, telt termeténél fogva a környéken «tekinetes asszonynak» hívták. Marietta lassan megszokta azt, hogy ő már asszony, holott leány volt és épen ezért furcsának tetszett volna előtte, ha valaki udvarolgatni kezdett volna neki. Sőt olykor, ha röpke bókot hallott a szomszédoktól, boltsoktól, hol megfordult, kedves szomorúsággal legyintett a kezével:

— Ugyan ne gúnyolódjanak már az ilyen vénasszonynyal, a milyen én vagyok! Még az öreg Fátyol is elismerte Marietta asszony voltát, mert ha olykor valami rossz fat tett a tűzre, — elmaradozott a józsefvárosi

korezmákban, vagy elkártyázta elsején a fizetését, mindig bizonyos bűnbánattal fordult Mariettához:

— Bocssás meg, asszony, sohasem teszem többé.

Marietta — mit tehetett szegény egyebet, — nevetni kezdett könnyei mögött és úgy felelt, a hogyan egykor az anyjától hallotta:

— Javithatatlan vagy, kedvesem.

A háztartás tulajdonképeni feje igazában Janka volt. Ez a kissé himlőhelyes, tagbaszakadt, hallgatag leány dolgozott két cseléd helyett, főzött, mosott, gazdálkodott a család rendelkezésére álló csekély pénzzel és szerényen átgondolta a háziasszonyi dícsőséget a nényének. Mariettának voltak nagyrúri hajlamai, szerette a finom keztyűket, jó ruhákat. És Janka mindig gondoskodott arról, hogy Marietta kielégítse passzióját. És boldog volt, ha Marietta megajándékozta elhasznált keztyűivel, ruháival. Míg reggeltől estig a konyhán dolgozott, egész hajnalig pörgette a varrógépet a himlőhelyes Janka és varrta azokat a fehérműket, a melyeket aztán hordárral küldtek el a megrendelőkhöz. Viczky Gábor a hat esztendő alatt, a melyet a Fátyol-családnál töltött, sohasem hallott arról beszélni, hogy Janka miért és kinek varr éjjelenként. Mintha egymás között is titkolták volna a dolgot, Janka addig sohasem ült a nappal letakart varrógéphez, a míg az egész család nem tért nyugalomra. Meglehet, azt hitték, hogy sem Viczky, sem a szomszédok nem hallják a varrógép pergését, miután ők maguk nem akarták hallani. Janka sohasem ült addig az asztalhoz, a míg mindenki nem evett, mert a tállást csak nem bírhatta a cselédre! A cselédre, a kiről mindig beszéltek, a kit Viczky Gábor hat esztendő alatt sohasem látott. Könnyen meglehet, hogy az idők folyamán ők maguk is elhitték, hogy van valahol valami cselédjük, hisz annyit beszéltek róla! Ugyancsak Janka volt az, a ki a hónap vége felé gromrát panasolta és nem vacsorázott. Az örökös munka, szakadatlan foglalkozás nem ártott meg Jankának, még szép is volt ez az erős, komoly leány. Tiszta, csinos háziruhájában, ha a csemetékre ajtó nyitott valami idegen előtt, szolgálatkészen kérdezte:

— Kiti szeretne? A tekintetes asszonyt vagy a tekintetes urat?

A MAGYAR GAZDÁK PARÁDON.

Az összes magyar országos egyesületek között a Magyar Gazdaszövetség a legkiválóbban műveli azt a szokást, hogy évi közgyűléseit mindig valamelyik magyar fürdőhelyen tartja meg. Ez éven Parádra tették a gyűlés színhelyét, a melyen Darányival együtt ott láttuk a magyar gazdák társadalmi mozgalmának keves híján összes ismert vezéralakjait, csak Dessewffy Aurél grófot akadályozták meg egyéb hivatalos teendői, hogy az ünnepségen részt vehessen. A gyűlés a maga külsőségeiben is rendkívül érdekes volt. Mindenek előtt az tűnt fel a nézőnek, hogy a magyar földművelő nép százával volt képviselve. Csak az elnöki emelvényen uralkodott az úri ruha, a gyűlés résztvevőinek túlnyomó nagy többségét egyszerű falusi emberek adták. Meg is látszott a gyűlés vége felé, hogy nem valami kényes emberek vannak jelen. A tanácskozás ugyanis a parádi Károlyi grófi kastély tövében, százados nagy fák alatt folyt le és a vége felé ugyancsak megindult az eső. A gyűlés pedig nemcsak, hogy nem futott széllel, nemcsak hogy senki sem panaszkodott az alkalmatlankodó égi csapadék ellen, de sőt ellenkezőleg hálásan az égre szegeződtek a tekintetek, mert bizony régen várta már mindenki az esőt.

A gyűlés hivatalos programjának persze

DARÁNYI FÖLDMŰVELÉSI MINISZTER A KÖZGYŰLÉS TAGJAI KÖZÜTT.

Ugyancsak Jankával történt meg az a szegény, hogy a pék, a ki reggelente a kifit hordta, egy napon beállított Mariettához és annak módja szerint megkérte a tekintetes asszony szobalányának a kezét... Később, ha Marietta szeszélyes kedvében volt, néha gúnyolódva emlegette ezt a péket, Janka pedig le-sütötte a szemét.

A harmadik leány, Rózsa, volt a család szemefénye. Az öreg Fátyol egyszer kitalálta, hogy Rózsa az a sorsjegy, a melyet ha egyszer kihúznak, főnyereményt üt, és azóta Rózsanak a neve otthon «sorsjegy» lett.

— A mi családi reskontónk ma ismét meghódította a lóvasúti kondokort, — jelentette félig tréfásan, félig komolyan Rózsa, a mikor déltájban a színésziskolából hazajött.

Majd máskor:

— A családi reskontóknak új cipő kell. Mert kicsoda szegény volna, ha lyukas cipőben húznák ki!

Egyszer azt jelentette:

— A sorsjegyet szerződtetni akarta egy vidéki direktor. De a sorsjegyet csak pesti primadonna akar lenni. (Folytatása következik.)

PARÁD KÖRNYÉKÉRŐL VALÓ NŐK A GAZDA-GYŰLÉSEN.

legkiemelkedőbb pontja volt az, a mikor Darányi miniszter tőle alig hallott közvetlenséggel és melegséggel beszélt a magyar gazdák társadalmi munkájának és szervezkedésének föltétlen szükségességéről, a mi arra utalt, hogy a magyar középosztályt minden áron meg kell erősíteni, mert ez az értelmes és önzetlen vezetőkre szoruló földművelő nép érdekében nélkülözhetetlen. A gyűlés után társas lakoma volt, a melynek során nagyon érdekes volt Károlyi Mihály grófnak, Károlyi Sándor unokaöccsének egy pár nagybátyjáról elmondott bizalmasabb jellegű közlése. A fiatal grófot ugyanis akkoriban már súlyosan beteg nagybátyja iródként használta. Többek közt azokat a leveleket is neki diktálta, a melyekkel Darányit igyekezett rábírní, hogy még az ő életében vállalja el legkedvesebb alkotásának, a Magyar Gazdaszövetségnek elnökségét. A kitűnő kedvben lefolyt társas lakoma után a Széchenyi szövetség nagy gyűlése foglalkoztatta a jelenlevők érdeklődését. Ez a derék szövetség iskolai ifjúságunkat neveli a nagy Széchenyi követésére. Nem épen kis jelentőségű jellemvonása közéletünk újabb egészségesebb irányának, hogy egy nap két olyan országos egyesület nagy gyűléséről adhatunk hírt, a mely a magyar gazdasági és kulturális fejlődés érdekében a legmodernebb eszközökkel és tudással, de minden ízében magyar lélekkel műveli. Képeink a gyűlés színhelyéről és résztvevőiről adnak látni valót.

A KÖZGYŰLÉS HALLGATÓI.

A MAGYAR GAZDASZÖVETSÉG PARÁDI KÖZGYŰLÉSÉRŐL.

A HÉTRŐL.

Julius elsején. Mozgalmas nap. Nem a lakások vándorlásai, mint a május vagy az augusztus elseje, hanem az embereké. Az ut-
 zúdon, a melyek az állomási épületek felé vezetnek, tizannyi kocsi robot, mint máskor és nagyobb bőrdöngőkkel, mint máskor. A hivatalos nyár — nem a kalendáriumi, hanem a hivatalbeli — igaz tömegében ezen a napon kezdődik, a mikor nyaralni indul egy tömeg ember. Nem a gazdag és független emberek, a kiknek módjukban van az időjárásához igazodniuk, hanem azok, a kik kötött munkarend szerint élnek és tizenegy hónapi munkával szolgálják meg a tizenkettedik hónap pihenését. Van abban valami megható, nézni ezt a fölragyogó szemű sokadalmat, a mely az első vakációzás hónap fölvirradásakor zúgó tömegben hömpölyög elő a nagy kőházakból: boltokból, irodákból, szerkesztőségekből, hivatalokból és a paktáskájával maga mögött siet, sőt rohan kifelé a körengetőből falvakba, telepekre, fürdőhelyekre levegőt szívni, hűs

dóan dologban görnyed? Legfőleg — kitalálhatja! Adja Isten, hogy minél többnek sikerüljön. Hozza meg a dolgos embereknek a pihenés azt, a mit várnak tőle. A ki hiszi, akar, hizzék meg, a ki fogyni akar, fogyjon meg, a ki ki akarja magát aludni — álmódjék szépeket. És térjen meg mindenik a munkához kipihenten, frissen, vidáman és elégedetten!

Forint és korona. Ausztriában ezen a héten, Julius elsején lépett életbe az a törvény, a mely eltiltja a forintban való számítás. Anynyira eltiltja, hogy a ki például két forintot mond négy korona helyett, azt megbírságnak. Meglesz-e a teljes hatása ennek a törvénynek, az majd elvállik, de hogy szükség volt rá és szükség lenne valamely hasonló intézkedésre minálunk is, a hol pénz dolgában (sajnos, csak a pénz milyensége és nem a mennyisége tekintetében) egy lábón állunk Ausztriával, az bizonyos. Bámulatos az, hogy az emberek mennyire ragaszkodnak, nem a

forintnak is meglegyen a régi ereje. A mi azonban nincsen. A pénzzámitásnak ez a dualizmusa mindenesetre zavaró és arra is alkalmas, hogy megtévesztések formája legyen. Így például sok kényelmetlenséget és csalódást okoznak az üzleti kirakatok ár-jelző cédulái is, a melyek csak számot mutatnak. Az ember koronának olvassa a számot és olcsónak találja a portékát, pedig a szám forintot jelent és ezzel — kerek száz percentszaló-dást. Szóval ez a felemás állapot igazán nem kellemes, de hogy bírsággal lehetne rajta segíteni, azt alig hiszszük. Egy elmés ember a következőket mondotta erről a témáról:

— Mi forintban számolunk, mert több az adósságunk, mint a pénzünk. Már pedig az ember szereti, ha féltanni az adóssága, mint a mennyi. Arra kell törekedni, hogy sok legyen a pénzünk és kevés az adósságunk. Akkor mindjárt koronában fogunk számolni, mert ez a vagyonunkat duplázza meg!

Megoldásnak ez az osztrák szisztémánál mindenesetre kellemesebb!

HUSZÁROK. — Garay Ákos rajza.

hullámokban lubiczkolni, gondtalanul élni, szórakozni, henyélni. Ismételjük: megható látvány ez, ha elgondoljuk, hogy ez a sok ezer ember az esztendőnek tizenegy hónapján át vár, számít és épít a tizenkettediknek úri szabadságára, megkövetlenségére, sok arra is, hogy benne a maga munkájára is sort kerithet. Mert hiszen az emberek túlnyomó nagy része nem a maga munkáját végzi, nem a magáét szánja se ekével, se iróttal. Kevesen vannak, a kik a maguk akaratának szabadságában élnek, a kiknek munkájuk természetéből, tartalma és ideje független elhatározás: ezek nem is szorultak vakációra. De a legtöbb embernek ünnepet jelent a szabadságidő: viszatérést a saját akaratához, kóstolót a függetlenség gyönyörűségéből. Kívánnunk kell ezeknek, hogy ez az ünnepük szép, kedves és háborítatlan legyen, mert egy valóságos kis tragédia az, ha az egész esztendőn át dolgozó emberek rosszul sikerül a vakációja, a melyet a munka hosszú hónapjaiban ábrándokkal és tervekkel himeztett tele. Már pedig ez sok emberrel megcsúsz, mert nemcsak a munkának, hanem a pihenésnek is megvan, hogy kiadós legyen, a maga művészete és hol tanulja meg ezt a művészetet az, a ki állan-

pénzhez, hanem az elnevezéséhez. Már jóformán nem is emlékezünk rá, milyen volt a forintos bankó: de azért a husz korona meg tíz korona fölirát ma is tíz forintnak meg öt forintnak olvassuk, pedig nekünk fonetikus az írásunk és sehogy se tudjuk megérteni az angolt, a ki a Boz-t Dickensnek mondja. Kétségtelenül bűnös ennek az állapotnak a fön-tartásában az ezüst-forint, a mely nem hagyja velünk elfelejtetni, hogy a korona igazában csak egy fél forint. Vannak pszichológusok, a kik a forintban való számítás makacs fön-maradásának az okát abban bajlandók megtalálják, hogy — csalódtunk a koronában. Valóban megvolt és általános volt a reménység annak idejében, hogy a kisebb pénzegység olesőbbá teszi majd az árakat. Olyan forma ábrándok gyuladtak ki a lelkekben, hogy a korona vásárló ereje akkora lesz, mint a forint volt. Az élet azonban nem volt hajlandó ehhez a kellemes reményhez igazodni. Jöttek a gazdasági bajok, a sztrájkok, az állandó drágulás és ma három koronába is belekerül az, a mit valamikor egy forintért meg lehetett kapni. Nem is lenne hát csoda, ha a szimpátiák visszatérnének a forinthez, csak hogy ehhez még az is kellene, hogy a

Egy jubileum. A magyar újságírók országos szövetsége egy Sopronban tartott jubiláris közgyűléssel ünnepelte meg a héten tíz esztendő fennállását. Tíz esztendő bizonyára nagy fiatalság egy jubileumhoz: de mit lehet örömeztőbb ünnepelni, mint a fiataliságot és főként az olyan fiataliságot, a mely egy nagy kor eredményeit és sikereit tudta fölhalmozni egy arasznyi időben! Hosszú időkkel felölölő, távoli dátumu jubileumokat a magyar sajtó nem ülhet, mert újságjaink voltak ugyan már régen is, de a sajtóknak multja mindössze alig több egy emberöltőnél. Egy nemzet újságtermelése sajtóknak, a szó modern értelmében csak akkor nevezhető, ha az újságíró foglalkozás már föl van szerelve egy életpálya minden föltételével. Már pedig azt nagyon jól tudják, hogy az újságíró, mint életpálya minálunk a legújabbak közé tartozik. A magyar sajtó, a magyar újságíró, mint életpálya összes szervezetei és intézményei fiatalok. Természetes tehát, hogy az újságírói foglalkozás, mint életpálya és ennek a hivatásnak az intézményei még fiatalabbak. Anynyira fiatal, hogy nemcsak hagyományai nincsenek még, hanem fejlődésének valamely sajátos irányát se lehet megállapítani. Vannak nemzetek, a

hol az újság keletkezésének tipikus formája egy-egy nagy újságírói talentum önálló föllépése. Másutt politikai vagy gazdasági érdekek propagálására és támogatására alapítják a lapokat. A sajtótermékek keletkezésének előbbi formája a legsűrűbb Olaszországban és nagy tradíciói vannak Franciaországban; míg például Angliában és Németországban a lapok túlnyomó nagy része kiadók vállalkozása. A mi lapjaink között, alapításuk természetét nézve, van ilyen is, amolyan is, a nélkül, hogy akár az egyik, akár a másik formát a mi sajtónk fejlődésére jellemzően tipikusnak mondhatnók. Az újságírói munka névtelensége mindenesetre a fejlődés utóbbi irányának kedvez. De ha a fejlődés iránya nem alakult is még ki, maga a fejlődés — tartalomában és terjedelmében — a munka idejéhez mérten egyenesen bámulatos. Budapest, mint hírlap-város elsőrangú termelő hely és ha a vidéki sajtó, igen sok, súlyos oknál fogva, nehezebben is fejlődik, ma csak magyar nyelvű napilap *ötvencégy* jelenik meg az ország nagyobb városaiban. Ez a tekintélyes eredmény nem jöhetett volna létre, ha a hírlapkiadói munka hívatása kitünő teljesítésében nincs harmóniában az újság-csináló munka fejlettségével. A siker a bizonyosság rá, hogy a hírlapkiadókna volt okuk ünnepelni és egy jubileum erkölcsi értékét nem az idő, hanem az eredmény nagysága adja meg.

KINCS GYULA.

KINCS GYULA.

Zilahon, az ós Wesselényi-kollégiumban egy tanárt ünnepeltek, egyikét a legkiválóbb és leghasznosabb munkásságú pedagógusoknak. Kincs Gyula a neve, jelenleg az intézet igazgatója s 25. évi jubileumára gyűltek az ünneplők. Hogy mily népszerűség nyilvánul az ünneplésben, mutatja az, hogy az eredetileg szűk helyi körben tervezett ünnep szinte önként, önmagától kibővült csaknem országos ünnepé, a melyből kikérte a maga részét az erdélyi református püspök, Szilágy-vármegye s a kulturális egyesületek és intézmények egész serege.

Kincs Gyula népszerűségének titka az, hogy nem csupán képzett, széles látókörű tanár, hanem igazi, pregnánsan kifejtett egyéniség, a ki nem csupán holt tudással hat az iskolában, hanem mindig meg tudja tartani a kapcsolatot a tudomány és az élet között, tanítványaiban az egyéniséget keresi s ebből a pontból igyekszik lelküket tovább fejleszteni. S ez magyarázza meg azt a szeretetet, melylyel minden korbeli tanítványai körülveszik. Egy régebbi tanítványától hallottuk: Kincs Gyulának keze alól nem került ki olyan ember, a ki ma is ne szeretné és ne áldaná. Ez a legnagyobb dicsőret, a mely pedagógust érhet, mert az iskolai tanítás és nevelés mindig első sorban a tanár egyéniségén múlik; a legtudósabb tanár munkája is kárba veszik, ha egyénileg szintelen ember, tantárgyában nem lát egyebet, mint tanítási anyagot, tanítványában nem lát egyebet, mint a tanulás alanyát. Az olyan tanárnak van igazi hatása, a ki mint Kincs Gyula, személyes viszonyba lép minden egyes tanulóval, embert lát benne s ezt az embert akarja első sorban kifejleszteni. A személyes hatásnak ebben a távlatában megnő a tantárgy jelentősége és megnő maga a tanítás is. A ki, mint Kincs Gyula, ily értelemben nevelt fel egy nemzedéket, az nagy és fontos közművelődési és nemzeti munkát végzett. Ha szűkebb körre szorult is működése tere, annál mélyebbre hatol az eredmény.

Kincs Gyula 1883-ban kezdte tanári pályáját a zilahi református kollégiumban s azóta folyton ott dolgozik, 1897 óta mint igazgató. Tanítói munkája eredményein kívül is nagy eredményeket ért el az intézet fejlesztésében: első sorban neki köszönhető, hogy régi, csel-szerűtlen épülete helyett sikerült az állam segítségével modern új iskola-épület emelni. A társadalmi munkában is vezető szerepet játszik, mint a református egyházi élet kiváló társadalmi intézmények és mozgalmak egyik fő szereplője. A református egyházkerület igazgatótanácsának tagja és egyetemes konventi képviselője, mindenféle egyesületeknek vezérémbere, részben kezdeményezője. Egyidőben szerkesztette a «Szilágy» című lapot s irodalmilag is hatással működött. Kiváló szó-

nok, a ki szavával meg tudja nyerni eszméinek ügy az ifjúságot, mint a nagyközönséget. Értéke nagyobb a hírnevénél, mert mindig a cselért dolgozott, nem pedig saját érdekeiért. Most azonban, mikor volt tanítványai, tisztelői és munkásságának tanúi számon veszik az eredményeket, melyeket elért, kell hogy tudományt szeressen kiválóságáról a szélesebb körű nyilvánosság is.

KIS EMBEREK RÉGI VILÁGA.

REGÉNY. (Folytatás.)

Irta Fogazzaro Antonio. — Fordította Bezerédj István.

Kilencz óra volt. Kilenczkor rendesen belépett az inas két égő gyertyával és elkészítette a tarokkasztalkát a terem egyik sarkában, a nagy kandalló és a nyugati erkély között. Ilyenkor a marchesa felkelt és álmos flegmájával mondta:

— Ha úgy gondolják.

A két vagy három jelenlevő azt felelte:

— Itt vagyunk, — s elkezdődött a hármaskör, vagy a négyes játszma.

Az öreg inas, a ki Francóhoz nagyon ragaszkodott, habozott azon az estén, hogy bevigye-e a gyertyákat. Nem képzte lehetségesnek, hogy úrnőjének és az uraknak bátorságuk volna kártyázni. Kilencz óra öt perczkor, miután nem látták belépni, mindenki magyarázta magában a késedelmet. Palkó, mielőtt a házba lépett, erősítette a prefektussal szemben, hogy nem fognak játszani. Diadalmasan nézett ellenfelére és nézte őt Nagy-Pali is, a kinek tetszett a Pálok solidaritása folytatni, hogy Palkónak lett igaza. Pasotti, a ki biztosra vette, hogy játszhatik, a nyugtalanság jeleit mutatta. Kilencz óra hét perczkor a marchesa kérte a prefektust, hogy csengessen. Ez visszaadta Palkónak a diadalmas szempillantást s hozzá-tette mindazt a néma megvetést az öreg iránt, a mire csak képes volt.

— Készits, — mondta ez az inasnak.

Ez nemsokára belépett a két gyertyával. Haragos szemek mélyen enné is ott látszott a holt gyermek kísértete. Mialatt elrendezte az asztalkát a gyertyákat, a játékkártyát s az elefántcsont tantusokot, a teremben a várakozásnak az a csendje uralkodott, mely a marchesa felkeltét szokta megelőzni. De a marchesa nem tett úgy, mintha fel akarja kelni. Pasotti-hoz fordult s így szólt:

— Ellenőr úr, ha önök játszani akarnak...

— Marchesa, — felelt Pasotti készséggel, — feleségem jelenléte ne akadályozza kegyedet a szokott játszmában. Barbara rosszul játszik, de nagyon mulattatja a játék nézése.

— Ma este nem játszom, — felelt a marchesa. Hangja lágy volt, de a nem kemény.

A jó Nagy-Pali, a ki mindig hallgatott és nem tudott tarokkozni, végre egy szolgálatkész és bölcs szót vélt találni és kimondta azt.

— Helyes! — így szólt.

Pasotti gúnyosan nézett rá, gondolva: «mi köze hozzá?», de nem mert beszélni. A marchesa nem látszott észrevenni Nagy-Pali fel-fedezését és hozzátette:

— Önök játszhatnak.

— Soha! — kiáltott fel a prefektus. — Még álomban sem!

Pasotti kivette zsebéből a tubákos szelenczét. — A prefektus úr — így szólt szóttagolva és felemelte kissé nyitott kezét, egy szippantás burnótot tartva hüvelyk- és mutatóujja között, — csak magáról beszél. Én részemről, ha a marchesa asszony kívánja, kész vagyok kivánságát teljesíteni.

A marchesa hallgatott s a tüzes prefektus, a kit ez a hallgatás felbátorított, félhangon dörmögte:

— Végre is családi gyász van.

Mióta Franco elment a háztól, sohasem mondták ki a nevét a vörös teremben folyó estéli beszélgetések alkalmával, a marchesa sohasem tett cselzást sem reá, sem feleségére. Most a négy évi hallgatást megszakította.

— Sajnálom a gyermeket, — mondta, — de atyjára és anyjára nézve Isten büntetése.

Mindnyájan hallgattak. Néhány percz múlva Pasotti mély és ünnepélyes hangon így szólt:

— Lesújtó büntetés.

S a cimai plebános hangosabban hozzátette: — Nyilvánvaló.

Palkó nem mert hallgatni s félt beszélni, azt mondta: «hát! S ekkor Nagy-Pali megjegyezte: «bizony! Giacomo úr fújtatott.

— Istennek büntetése! — ismételte nyomatékkal a cimai plebános, — s még az adott körülmények közt az ő védelmének jele egy más egyén felett.

Mindnyájan, kivéve a magában mérgelődő prefektust, a marchesára néztek, mintha a Mindenhatónak védő keze lebegne a parókája felett. E helyett azonban ez az isteni kéz Pasottiné nagy kalapja fölött volt s jól elzárva tartotta füleit, hogy az igazságtalanság tisztátalan szavai belejűk ne hatolhassanak.

— Plebános úr, — szólt Pasotti, — miután a marchesa asszony indítványozza, csináljunk egy kis játszmat? Ön, Palkó, Giacomo úr és én.

Ezek négyen, a kik a játékasztalhoz ültek, azonnal kényelmesen átengedték magukat a szobának azon sarkában az élczelődő beszélgetés feszelen puhóságának, a régi ambrosianus tréfáknak, melyek úgy tapadnak a tarokkhoz, mint a piszok.

A süket asszony, a ki mereven és mozdulatlanul ült a kanapén, halálos aggodalmakat állt ki, várván férje egy kézmozdulatát, melylyel kártyázni hívja. Oh, Úristen, vajjon még ez a büntetés is fogja érni? Hála az égnek, a kézmozdulat elmaradt, s az asszony első érzelmé, mikor látta négyüket asztalhoz ülni, a megkönnyebbülés volt. De aztán csakhamar keserű undor fogta el. Minő sértés ez a játék az ő Lujzájára! Minő megvetés a szegény kedves kis halott Umbertával szemben! Senkisé megbeszélte hozzá, senkisé üggyelt rá; elkezdett gondolatban egy sereg Miatyánkot, Üdvözlégyet és Glóriát imádkozni a gonosz teremtséért, a ki a kanapé másik sarkába ült, a ki oly öreg, oly közel van ahhoz, hogy Isten előtt megjelenjen. Felajánlotta érte a bűnösök megtéréseért való imádságot, melyet reggel és este férjeért szokott elmondani, mióta észrevette bizonyos bizalmaskodásait egy házelbi alantás személylyel.

A prefektus, halva Pasotti kiabálásait, felkelt és bucsúzott.

— Várjon, — mondta neki a marchesa, — igyek egy pohár bort.

Fél tízkor meg szokott jelenni egy palack drága régi San Colombano-bor.

— Ma este nem iszom, — felelt hősiesen a prefektus. — Nagyon is fel vagyok indulva ma reggel óta. A puriai tudja, miért.

— Hát, — szólt a puriai, — bizony nagy tragédia volt.

Csend. A prefektus meghajtotta magát a marchesa előtt, üdvözölte Pasottinét, mint a kik «értik egymást» és elment.

A puriai plebános, ez a vastag test és finom ész, tanulmányozta a marchest és a nélkül, hogy

ARATÁS.

mutatná. Érintették-e őt az oriai események, vagy sem? Az, hogy tartózkodott a játéktól, kétes jel volt előtte. Ezt tehette saját vére iránti tiszteletből is, általánosságban. Jól megfigyelve őt, a plebános észrevette, hogy kezei remegnek: ez új dolog. Elfelejtette megkérdezni Pasottitól, jó-e a bor: ez is újság. Az arcznak viaszszertű maszkja időnként összehűződött: igen nagy újság.

— Meg van hatva, — gondolta a plebános. Miután ő hallgatott, Pasottiné hallgatott, Nagy-Pali is hallgatott, s az egész csoport megkövesültnek látszott: a pap próbálta megtörni a jeget, nem talált okosabbat, mint a fejeket a játékasztal felé irányítani és megjegyzéseket tenni Pasotti megszólításaira, Giacomo úr «nem mondok» és «apfi-jaira. A marchesa kissé összeszedte magát, tetszett neki megjegyezni, hogy a játékos jól mulatnak. Pasottiné nem hallott, se nem szólt egy szót sem s a többi három végre róla kezdett beszélni. A marchesa sajnálkozott, hogy oly süket, hogy nem lehet vele beszélgetni. A másik kettő elmondta róla mindazt a sok jót, a mit megérdemelt s a mit most is elmond az, a ki emlékezik rá. Ő ott ült szomorúan és némán, tényleg nem is gyánitva, hogy ő a tárgya amazok beszélgetésének. Az Úr megvédte őt mélységes és ártatlan alázatosságában, nem engedte fölébe hatolni az emberek dicsőreteit, hanem csupán férjének szidásait. Szomorú nagy fekete szemei

felélenkultek, mikor Giacomo úr egy végső nagy fújtatást hallatott és társai letévén a kártyákat, székeik támláira hajoltak vissza, hogy nyugodjanak egy kissé és kérdőzzenek a játék élvezetén. Végre az ő ura közeledett a kanapéhoz, intett neki, hogy keljen fel. Elettében tán első ízben szállt szívesen hajóra, a puriai pap nagy csodálkozására, a ki kijelentette, hogy ő éjjel a tavon nagyon gyáva. Igaz, hogy száz lépésre Cressognótól, a tótol és sötétségtől való rettegés az asszonyt is elővette. Ekkor irigykedve gondolt a plebánosra, kinek hallotta hangját a Tentión felett, az olajfák között.

— Isten veled, gyáva! — kiáltott Pasotti. A «gyáva» nem hallotta. Ő és Palkó halkan, de nagy hűvel beszélgettek, magyarázgatva a marchesa, a prefektus, Pasotti szavait, igyekezve az öreg szívében fürkészni, vitatkozva, van-e benne szánalom és lelkifurdalás. A plebános állította, Palkó tagadta. Nagy-Pali elő ment a lámpával, folytonos, érthetetlen röffogéseket hallatva. Palkó megmaradt mindent, a mi megmartható, a marchesa keménységét, Pasotti gonoszságát, felesége együgyűségét, a cimai pap udvariaskodását, a prefektus vakmerőségét; Lujza és Franco bolondságát, Ribera mérnök gyengeségét, eleveneknek és holtaknak egy sereg egyéb hibáit. Keménység, gyengeség, gonoszság, makacosság, hízelgés: mindenek mélyén szerinte az a disznó önzés van.

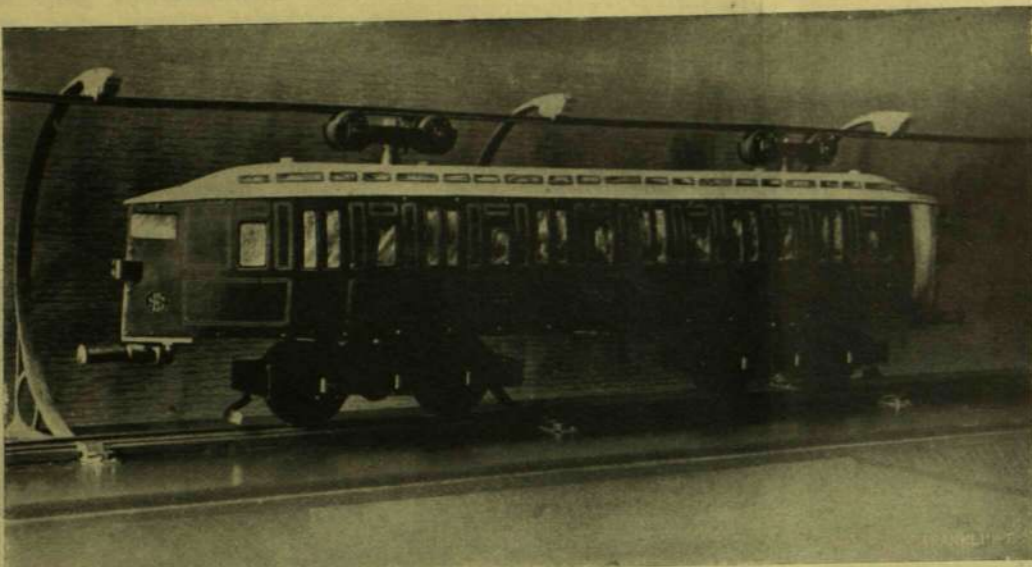
— Micsoda bolond egy világ! — ez volt végső összefoglalása. — Hallja, kedves plebános úr, ha van egy kis rizskásánk és kelkaposztánk, egy kis sajttal rája, hadd vigyen minden egyebet az ördög, ez ugys a legjobb.

Ilyen logikus vélemény után nem maradt semmi mondanivaló s a kis társaság az emelkedés tetejére érven, esenben haladt a Campo nedves árnyai között, a gesztenye- és diófák friss illatában és nem vette észre a kísértetet, mely a levegőt szelte át Cressogno felé fordulva.

Miután vendégei elmentek, a marchesa csöngött a rózsafüzér-imához, melyet nem lehetett a szokott órában elmondani. A Maironi-báz rózsafüzére eleven növény volt, melynek gyökerei a marchesa régi bűneiben nyugodtak, s mely mindig jobban fejlődött, újabb Üdvözlégyeket és Glóriákat hajtva azon mértékben, a hogy az öreg asszonyság éveken gyarapodott s tisztábban és láthatóbban észrevett magával szemben egy utálatos koponyát, a saját magát. Ezért is az ő rózsafüzére nagyon hosszú volt. Meghosszabbított ifjúságának édes bűnei nem nagyon nyomták lelkiismeretét; de egy bizonyos másnemű nagy huncutsága, a melyet lirákban, krajezárokban és forintokban lehetett megmérni, melyet hiányosan gyónt meg s mely ezért hiányosan volt neki megbocsátva, — ez aggodalmat okozott neki; igye-

MOSÓNOK A DUNÁN.

Új angol rendszerű vonat, torpedó alakú kocsikkal, egymás fölött elhelyezett két sánnal, alul s felül egy sor kerekkel, a mi a kisiskást kizárja. A vonat óránként 200 mérföld sebességgel tud haladni.

kezett ezt rózsafüzérek árjával mindig elnyomni, de mindig újra feltámadt. Míg a Nagy Hitelezőtől kérte tartozásainak elengedését, azt képzelte, hogy neki van hatalma teljes hoecsanatot adni; ellenben utóbb megint csak feleledtek elméjében kis hitelezők haragos arcza, ezekkel visszatért a kételkedés a bocsánatban, és fősvényisége, kevélysége küzdötték azzal a félelemmel, hogy a siron túl örökre az adások börtönébe kerül.

Elrevezítván a bűnösök megtéréséért és a betegek gyógyulásáért való imákat, mielőtt a Deprofundis-hoz ért volna, három új Üdvözlegé-et jelentett be az ő intenziói szerint. A konyhaszolgáltató, egy jámbor, egyszerű cressognói parasztleány, azt hitte, hogy a három Üdvözlegé azokért a szegény oriai népekért van és egész buzgalommal mondta el őket. A szolgáló Üdvözlegéi összeütköztek az urnőéivel és széjjelszörték ezeket, melyek álomért, az idegek és a lelkiismeret nyugalmáért főháskodtak. A mi a többiekét illeti, ezek Üdvözlegéiket az ő közös intenziójukhoz megfelelőleg, azért mondták, hogy ne legyenek végtelen-ség a rózsafüzérhez lánczolvá, mint az gyakran megtörtént. De egyik sem volt képes megállítani útjában a kísértetet.

A marchesa tizenegy óra felé vonult vissza. Limonádét ivott s minthogy a komorna Oriáról kezdett beszélni, don Francóról kinek megérkezéséről szuttogtak, esendett parancsolt neki. Meg volt hatva igenis. Mindig szemei előtt lebegett Mária képe, a mint egy izben látta, mikor gondolán ment el a Gilardoni-villa előtt; piezike volt, fehér kötényben, hosszú hajjal és meztelen karokkal, csodálatosan hasonlított az ő egyik gyermekéhez, a ki három éves korában meghalt. Gyöngédséget, szánalmat érzett? Maga sem tudta, mit érez. Talán kedveltséget és rémületet, hogy nem tud szabadulni egy alkalmatlan képzettől; talán félelmet attól a gondolatól, hogy ha nem követett volna el bizonyos régi nagy vétet, ha nem égette volna el Franco marchese végrendeletét, a gyermek nem halt volna meg.

Mikor ágyban volt, újabb imákat olvastatott fel a komornával, majd eloltatta vele a gyertyát és elbocsátotta. Behunyta szemét, igyekezett semmire se gondolni és szemhéjai alatt látott egy alakatlan világos foltot, melyből kirajzolódott egy párnácska, majd egy levél, majd egy nagy fehér chrysanthemum, majd egy hanyatt fekvő halott arez, mely mind-egyre kisebb lett. Már úgy rémlett neki, hogy elszunnyad, de ezen utolsó átalakulás hatása alatt szívében megrezdült a halott gyermek gondolata, többé nem látott semmit szemhéjai alatt, a szendérges elfoszlott s ő kinyitotta szemét nyugtalanul, elégedetlenül. Feltette magában, hogy elgondol egy tarokk-játszmat, hogy elűzze alkalmatlan képzelődéseit és megtalálja az álmat. A tarokkra gondolt, képes volt egy erőfeszítéssel maga előtt látni a játék-asztalt, a játszókát, a gyertyákat, a kártyákat; de a mikor abbahagyta az erőfeszítést, hogy átengedje magát ezen álomhozó látományoknak, valami egész más jelent meg szemhéjai

alatt: egy fej, mely folyton változtatta vonásait, kifejezését, állását s mely végre lassanként előre hajlott, mint az álomban vagy a halálban, csakis haját mutatva. Újabb idegrázkódás; a marchesa ismét felnyitotta szemét és hallotta útni az órat a lépcsőházban. Megolvasta: 12 óra. Már éjfél és nem tud aludni! Egy ideig nyitott szemmel feküdt s íme a képek a sötétben, miként előbb behunyt szemében, elkezdtek egy alakatlan magból formálódni és folytonosan változni. Egy óra-lap rajzolódott előtte, melyből egy megijedt hal-szem, majd szigorú emberi szem lett. Egyszerre észbe jutott a marchesának, hogy nem fog tudni elaludni s a fokozódó szendérges ismét elmúlt. Ekkor csöngetett.

A komorna kétszer is hívatta magát s aztán bejött félig levetkőzve, álmosan. Azt a parancsot kapta, hogy tegye a gyertyát egy székre, úgy, hogy az ágytól ne lássék a lángja; vegye elő Barbieri predikációinak egy kötetét s olvasson-félhangon. A komorna szokva volt ilyen narotikus szerekhez. Elkezdett olvasni s a második lap kezdeténél hallotta, hogy úrnője lélegzete lassúdik; lassankint tompította hangját a tagozatlan mormolásig, végre elhallgatott. Várt egy kissé, hallgatta a szabályos és nehéz lélegzetet, felkelt megnézni a sötét arcot, mely hanyatt fektűt a kettős párnán, összehúzott szemöldökkel és félig nyílt szájjal, vette a gyertyát és lábujjhegyen kiment.

A marchesa aludt és álmodott. Azt álmodta, hogy szalmán fekszik egy börtön sötét termében békóval a lábán, gyilkossággal vádolva. Belépett a bíró gyertyával, leült melléje és felolvastott egy predikációt a gyónás szükségéről. Ő ártatlanságát erősítette, ismételte: «hát nem tudja, hogy magától fulladt meg?» A bíró nem felelt, csak olvastott, egyre olvasott szomorú és ünneplés hangon, a marchesa pedig visszatért rá: «nem, nem én öltem meg!» Álomában nem volt flegmatikus, kétségbeesetten izgott-mozgott.

Vigyázzon, — felelt a bíró. — A gyermek ezt mondja. Felállt és ismételte: — Ezt mondja.

Azután erősen összeütötte tenyereit és felkiáltott: — Jöjjetek be!

Eddig a pontig a marchesa álomában érezte, hogy álmodik; itt úgy érezte, felébredt és rémülettel látta, hogy valaki csakugyan belépett.

Gyengén megvilágított emberi alak ült ágya mellett a karosszékben, mely tele volt rakva ruhákkal, úgy hogy nem láthatta a jelenség alsó részét. Melle, karjai, összetett kezei fehéres színűek és határozatlan körvonalúak voltak; a támlára támasztott fej tisztán látszott és halvány fénytől volt izeve. Sötét, élénk szemei a marchesára szegeződtek. Minő rémület! Igazán a halott gyermek volt! Minő rémület, minő borzadási! A jelenség szemei beszéltek, szóltak hozzá. A bírónak igazra volt, a gyermek megmondta szavak nélkül, szemével. — Te, nagymama, te voltál, te. Nekem a te

házában kellett volna születnem és élnem. Te nem akartad. Örök halálra vagy ítélt!

Csupán a szemek, a merev, szomorú, szárnalmas szemek mondták mindezt egyszerre. A marchesa nagyot nyögött, karjait kinyújtotta a jelenség felé, azt hívén, hogy mond valamit, de nem tudott mást, mint hörögni, mialatt a kísértet kezei, karjai, melle elfoszlottak köddé, arcának körvonala elmosódtak, csupán tekintete maradt határozott; de végre ez is elfátyolozódott, mintegy visszatért önmagába, egy távoli mélységbe, s nem maradt más a jelenségből, mint egy kis foszforfény, melyet azután elnyelt az árnyék.

A marchesa hirtelen felriadt lihegve, nem emlékezett a csöngetyű helyére, kiáltani próbált, de nem birt hangot adni. Akaratának egy erőfeszítésével, mely hatalmas volt, még mikor erői elhagyták is őt, kidugta lábait az ágyból, leszállt, két lépést tett tántorogva a sötétben, megböngött a karosszékben, megfogódzott egy székben s elesett azzal együtt a padlóra, nyögni kezdett.

A komorna felébredt a zuhanásra, kiáltott, nem kapott feleletet, hallotta a nyögést és gyertyát gyújtva, befutott; a félszékben a szék és a karosszék között valami óriási fehér tömeget látott, a mely a padlón vonaglott, mint egy szörnű tengeri állat, melyet a száraza húztak. A komorna sikoltott, a csöngetyűhöz futott, egyszerre felverte az egész házat és rohant az öregnek segítségére, a ki hörögte: — Papot, papot! A prefektust, a prefektust!

XIII. FEJEZET.

Szokésben.

Éjfél után 1/2 3 órakor Franco, V. ügyvéd és Pedraglio barátjuk a loggiában ültek sötétben, szóltanul. Egyszerre Pedraglio felkelt, így szólván: — Mit csinál a számar?

Kiment a terraszra, ott hallgatódzott s visszaszólt: — Semmi, — szólt. — Hát e miatt a számar miatt, a ki elaludt, itt kell várnunk bután, hogy elfogjanak? Te, Maironi, ismered körülbelül az utat, azután hármán is vagyunk, legények a talpunkon. Ha szükséges lesz egy pár ökölesapát osztogatni, megteszszük, ugy-e, te ügyvéd?

Pedraglio előtte való este hét óra felé a Loveno és Menaggio közötti úton járt, a «Crott del Beotin» nevezetű helyen. Egy ember alamsznát kért tőle s egy czédulát nyomott a markába, azután sebesen eltávozott. A czédulán ez állt: «Miért nem megy a Pedraglio Károly azonban Oriába, hogy ott találkozzék Maironi úrral és a varennai ügyvéd úrral és miért nem csinál kedves barátjaival egy szép sétát a czövekek túlsó oldalára?»

Barátjának, a pelli orvosnak elfogatása óta Pedraglio gyanakodott a csendőrségre. A levélke világosan beszélt: azonnal át kell lépni a határt. Pedraglio nem tudott semmit Franco szerencsétlenségéről, sem visszatéréről, sem arról, hogy az ügyvéd Oriában van, de nem kutatót tovább. Lovenóba szaladt, ellátta magát pénzzel és útnak indult. Nem merésztél Porlezzába jönni, hanem azt az ösvényt választotta, mely Tavidó mellett egy elhagyatott völgyben megy fel Passo Stretto-hoz. Fürgén, mint egy zerge, négy óra alatt Oriába ért és úgy találta, hogy Franco és az ügyvéd is indulni készültek egy másik titokzatos értesítést folytán, melyhez a castelló plebánus útján jutottak, a ki Porlezzában volt s a megbízást gyónásban kapta. Ismaelnek kellett őket a határon túlra vezetni. A Boglia hági erős őrizet alatt voltak. Ismael a Nave-hegy és Castello között szándékozott menni, azután le a völgybe, egyenesen át a castelló alp-hoz, a Nagy Szikla alatt, s onnan lemenni Cadroba, a mi egy órányira van Lugano felett.

De Ismaelnek két óraker kellett volna jönnie s még fél háromra sem jött meg.

Lujza is fenn volt a hálószobájában tartózkodott, Mária egy pár harisnyáját javíttatva, melyet azután az ágyacskára helyeztetett. Ömbretta többi kis holmija közé ugyanoly gond-
dal, mint mikor még élt a piezike.

Nem akarta látni sem az ügyvédet, sem Pedragliót. A temetésnél való őrdjögés után fájdalma azt a sötét szint vette fel ismét, mely annyira nem tetszett Aliprandi dokornak. Nem őrdjögött többé, nem beszélt; sirni sohasem sirt. Magaviselete Francóval szemben olyan volt, mely szánalmat fejezett ki azon férfi iránt, ki őt szerette s kinek szeretete és jelenléte neki — nem tehetett róla — közömbös volt. Franco reménykedve abban a hivatalban, melyről főnöke említést tett neki, beszélt arról, hogy családját magával viszi Turinba. Szegény jó bácsi erre az áldozatra is hajlandó lett volna, de Lujza határozottan megmondotta, hogy inkább ő is a tóba öli magát, mintsem hogy leánykájától eltávozzék.

Francó hallván az indítványt, hogy Ismael nélkül induljanak, felkelt s azt mondta, bucsúzni megy feleségétől. Ugyanezen perczben az ügyvéd lépteket hallott az utcán.

— Csend! — így szólt. — Itt van ő.

Francó kiment a terraszra. Valaki csakugyan jött Albogasio felől. Franco várt, míg a templomterre ér és félhangon hívta: — Ismael!

— Én vagyok, — felelt egy hang, de nem Ismael. — A prefekus vagyok. Feljövök.

A prefektus? Ilyenkor? Mi történhetett? Franco a konyhába ment gyertyát gyújtani és sietve leszaladt a lépcsőn.

Elmúlt öt percz és barátjai nem látták őt visszatérni. Ellenben megjelent Ismael felesége s megmondta, hogy férje rosszul érzi magát és nem mozdulhat. A térről beszélt Pedragliónak, a ki a terrazon volt. Ez most Francoért futott. A lépcsőn találkozott vele, a mint felfelé jött a prefektussal.

A vezető beteg, — szólt, ismervén a papot, mint tisztességes embert, — «menjünk s ne veszítsünk időt.» Franco azt felelte, hogy mindjárt nem jöhet, tehát menjenek ők előre. Hogyan, nem jöhet? Nem, nem jöhet. Bevezette a prefektust a terembe, félrehívta az ügyvédet is és sürgette hogy ő és Pedraglio azonnal induljanak. Valami rendkívüli dolog történt, feleségével kell róla beszélnie, nem mondhatja meg, mit fog határozni. Barátjai tiltakoztak, hogy sohasem fogják őt elhagyni. A jó kedvű Pedraglio, a ki többet szokott költeni, mint a mennyit apja óhajtott, megjegyezte, hogy legrosszabb esetben Josefstadban vagy Kufsteinban olecsóbban és erőnyebben lehet élni, mint Turinban s ez majd megvigasztalja az ő «öregjét». — Nem, nem! — kiáltott fel Franco. «Menjettek, menjetek! Prefektus, vedd reá őket te!» S bement a hálószobába.

— Indultok? — szólt hozzá Lujza oly hangon, mely mintha egy távoli világból jönne. — Isten veled.

(Folytatása következik.)

MUNKÁCSYNÁL PÁRISBAN.

Az *Ellévedt gyermek* című festmény megtekintése után elmentünk együtt villásreggelizni és onnan Munkácsy fogaton elhajtott velem egy fűszeres boltba. Ott vásárolt két üveg pezsgőt, egy üveg cognacot és félkiló porczukrot, s néhány narancsot. Odahajtott a Rue Legendre-beli nagy műteremhez, bevitük a vásárolt dolgokat. Kért a szomszédban egy nagy levestálat földéllel s abba beleöntötte a pezsgőt, cognacot, beleszórt a porczukrot, beleaprította a narancs karikákat, befőzte és körülrakta egy nagyobb edényben jéggel.

— Ez lesz a napi elemőzsziánk ebben a nagy melegben, — gondoltam.

Az odarendelt modell, egy algeriai cigány alak, hűségeseen várt ránk.

A nagy kép festőállványra erősítve az ablak felé volt befördítve és letakarva, hogy valami baj ne érje.

Munkácsy Mihály átöltözött dolgozó ruhájába: azaz csak egy selyem alsó ing, nadrágtartó, nyári nadrág és könnyű cipőből állott öltözete. A nagy festőállvány gerendáiból volt összezsúcolva és karikákon volt toltatható. Ezt a monstre-pítményt Munkácsy maga kezelte és úgy állította fel részát a világhossz felé, hogy kezére essék.

UTÓZAJVÍTÁS A FŐVÁROSBAN. — Aszfalt-hengerelő gézgép.

Felöltöztette modelljét, odaállította helyére. Kanállal poharakba merte az édesítést és üdítő pezsgőt. A modell is kapott belőle egy pohárral. Kociztoltunk és szürcsölgöttünk a jól elkészített cognacos pezsgőt. Azután Munkácsy felment a trónusára dolgozni. A modell déli pihenését kivéve tizenegy óráról délután öt óráig egyfolytában dolgozott Munkácsy. Bámultam a kitartását. Ezen a napon festszta meg tetőtől-talpig azt a sisakos és háttal fordult köpönyeges katonát, a ki a Krisztus Pilátus előtt képen keresztbe vetett lánoszájával visszatartja a tömeget. Ő futyórszert és ha elhallgatott, én népdalokat énekeltem neki, közben a szünetek alatt lejött hozzám festőmelvénéről beszélgetni. Mellőlem fixirozta a kép hatását. Beszélgetés közben rámutattam palettájára.

— Alig van festék a palettádon.

— Nem kell több. Más színt nem tűnök meg a palettán, mint azt, a mi épen kell. Hidd el, Lehel barátom, a jó művészt meg lehet ismerni a palettájáról.

Egy másik hosszabb szünet alatt igen fontos szakdolgozokról beszélt, a mit mint Munkácsy egyik szaknyilatkozatát jegyzek ide. Azt vélem, hogy a festőművészek előtt birni fog némi fontossággal.

— Minden képepen — mondá — van egy bizonyos szabályszerűség, a melytől el nem térnek soha. Szabályul tüstem ki és mellette maradok. Olyan ez a szabály, mint a ti operazénetekben a hármas összhangzat. Egy zeneszerző barátom azt mondta, hogy a hármas összhangzat nélkül nincs zenei összhang. Én muzsikálni nem tudok, de jó futtyónak tart a világ. Jó hallásomnál fogva elképzelem, hogy az a hármas összhangzat milyen fontos szerepet tölt be a zenében. Nos hát ilyen hármas összhangzat van az én képeimen is, a mit én hármas szabálynak nevezek. Ez nem a hallásra hat természetesen, hanem a látásra. Az én képeimen, hogyha valamely szín például ezen a képen, már részben látható, mindig van három fehér alak: Pilátus, a Krisztus és a kiabáló alak. Ezeket a fehér szín dominál. Így alkalmazom a kék, barna, szürke stb. színeket, de mindenkor szigorúan megtartom a hármas szabályt. Így vezetem aztán ezt végig minden megkívánató színnel, a nélkül, hogy feltűnő lenne.

A *Krisztus Pilátus előtt* című képen ez így is van.

Délután öt órára elkészült a sisakos katona. Másnap korábban mentem a műterembe, mint Munkácsy. Sedelmeyer, a műkereskedő is eljött megnézni a végzett munkát. Gyönyörű alak volt a sisakos katona, csak az előre lépő ballába hiányzott. Ezt a hiányt sem én, se Munkácsy nem vettük észre. Sedelmeyer rögtön rámutatott.

Összebeszélve aztán úgy tréfáltuk meg a nagy művészt, hogy nem fedeztük fel előtte ezt a hiányt.

Munkácsy mitsem sejtve az ármányról, a mely ellene folyamatban van, kedélyesen jött a műterembe. Dicsékedve mondta Sedelmeyerek, hogy egy elsőrendű figurával ismét gyarapodott a kép.

Sedelmeyer megkezdte a kritizálást. Nagyon szép ez az alak és betölti a baloldali részét a vászonnak; de én hibát találok rajta. Munkácsy megütöközött. Hibát? Előre lépett, hátra lépett, fixirozta az alakot. Máskép állította a festő állványt, hiába volt minden, a hibát nem fedezte fel. Munkácsy elővette a palettát, színeket rakott rá és ecsetekkel ügyszólván végig retuscholta az egész alakot. Beszélgetett ez alatt.

— Itt sincs hiba, itt sincs hiba. Itt sincs hiba és mikor végig nyalozgatta az ecsetekkel az egész alakot, rossz németiséggel oda szólt Sedelmeyerhez: — Diese Figur ist korrekt und fertig.

Mind a ketten kacagtak. Hozzám fordult Munkácsy és komolyan kérdezte tőlem: — Hát csakugyan igazán van rajta hiba? — Én persze egész biztossággal felelhettem.

— Hiba nincs rajta, hanem ez az alak nem kész.

— Vigye el a macska, hisz már keresztül mentem rajta, de nem láltam meg a hiányt. Sedelmeyer aztán rámutatott a képre. — Itt a köpeny alatt hiányzik az egyik láb.

Munkácsy homlokára ütött és francziál adott kifejezést meglepetésének. — Sohasem találtam volna meg!

Az említettem kedves és talán némi fontossággal is bíró dolgokat azért irtam meg, hogy ezekkel kiegészítem Munkácsy Mihály kedves komám életrajzi adatait. *Odry Lehel.*

nagy művészt, hogy nem fedeztük fel előtte ezt a hiányt.

Munkácsy mitsem sejtve az ármányról, a mely ellene folyamatban van, kedélyesen jött a műterembe. Dicsékedve mondta Sedelmeyerek, hogy egy elsőrendű figurával ismét gyarapodott a kép.

Sedelmeyer megkezdte a kritizálást. Nagyon szép ez az alak és betölti a baloldali részét a vászonnak; de én hibát találok rajta. Munkácsy megütöközött. Hibát? Előre lépett, hátra lépett, fixirozta az alakot. Máskép állította a festő állványt, hiába volt minden, a hibát nem fedezte fel. Munkácsy elővette a palettát, színeket rakott rá és ecsetekkel ügyszólván végig retuscholta az egész alakot. Beszélgetett ez alatt.

— Itt sincs hiba, itt sincs hiba. Itt sincs hiba és mikor végig nyalozgatta az ecsetekkel az egész alakot, rossz németiséggel oda szólt Sedelmeyerhez: — Diese Figur ist korrekt und fertig.

Mind a ketten kacagtak. Hozzám fordult Munkácsy és komolyan kérdezte tőlem: — Hát csakugyan igazán van rajta hiba? — Én persze egész biztossággal felelhettem.

— Hiba nincs rajta, hanem ez az alak nem kész.

— Vigye el a macska, hisz már keresztül mentem rajta, de nem láltam meg a hiányt. Sedelmeyer aztán rámutatott a képre.

— Itt a köpeny alatt hiányzik az egyik láb. Munkácsy homlokára ütött és francziál adott kifejezést meglepetésének.

— Sohasem találtam volna meg!

Az említettem kedves és talán némi fontossággal is bíró dolgokat azért irtam meg, hogy ezekkel kiegészítem Munkácsy Mihály kedves komám életrajzi adatait. *Odry Lehel.*

A PERZSÁK SZABADSÁGHARCZA.

Egy nemzet, mely már a biblia korában mai földjén lakott, ifju erővel megújodásért és jobb jövőért küzd. Ha Perzsia és a perzsa nép sorsa egyébként nem érdekelne is benünk, vajjon nem ragadná-e meg gondolatunkat, képzelmünket és érzésünket ez a látvány? Azok a nemzetek és hatalmasok, kik Perzsiát virulni és hanyatlani látták, kik letiprók, vagy adófizetői voltak a perzsa nemzetnek, letűntek rég a világ színpadáról. Hol van Zsidóország, hol van Asszír, Babilonia, a méd királyság, hol van a régi Hellász? Régi omladékokból kiásott cseréptáblákon olvassuk a nagy Szalmanaszár nevét, ki először igazza le a szép Persis népét majdnem háromezer évvel ezelőtt, hogy asszir rabságban maradjon harmadszáz évszázadig. Ninive pusztulásáig. Mithos és történetírás küzd Kynos, a nagy perzsa király alakja körül, ki el-

ASZFALTOZÓ KAZÁNOK TÁBORA A VÁRBAN.

sőnek szabadítja fel Perzsiát s úrrá teszi Babilonban, Szíriában, Kiszáziában és a tengerparti görög városokban. És élénk tűnik Kambyes, ki a fáraók országát hódítja meg, Dárius, ki a görögökkel küzd Marathonnál, Xerxes és a negyedik Artaxerxes, kivel a Szasszanidák fénykora kezdődik Perzsia földjén oly időben, midőn Európa még az alakulás legteljesebb sötétségével küzd.

A korszakok, melyekről a Sah-Námeah zengett hősi éneket, melyekben Aszádi és Firduszi dalolt, de Hafiz, Dsámi és Feizi dalainak kora is rég letűnt. Jöttek idegen hódítók, s midőn végre ura lehetett volna saját sorsának az ország, jöttek idegen dinasztiák: előbb a mongolok, azután, száztizennégy évvel ezelőtt a most uralkodó török Kadsárok. Persia régi fényéből nem maradt meg semmi. A költészet, az ősi kultúra, a hatalom oda van, de megmaradtak a Kadsároknak a zsarnokok és kormányzóikban a szatrapák.

És megújult a Kadsárok ideje óta még egy ősi átok: a függés az idegen érdekektől. Innen-onnan kétszáz éve lesz, hogy az orosz először érzeti hatalmát Persiával s területet is hódít a Kadsárok közvetlen elődjének, Mahmud sahnak idejében. De a megalázás és a területvesztés csak a Kadsárok korszakában kezdődik meg igazán. Feth Ali sah már nem-

ASZFALT-SIMÍTÁS.

vagy jobban mondva: versenytárgyalást tartottak — a nagyok s a ki többet fizetett, azé lett a tartomány, s az ő dolga volt, hogy megadóztatással, sanyargatással minél több pénzt harcoljon össze s minél búsább kamatokkal szerezzé vissza a tőkét, melyet vállalatába fektetett. Perzsiában most már napirenden volt a lázadás, a forradalom már-már kitörőben volt, s a jó Mozaffar-Eddin végre is, belátásból és kénytelenségből, hallgatott az Európában járt műveltebb perzsák és a velük együtt tartó nép, egyszóval: a forradalmi mozgalom követeléseire, és alkotmányt adott Perzsiának. S nem sok idővel az orosz дума után megalakult Teheránban az első perza parlament, a Nemzeti Tanács, mely százhatvankét tagjával és a hatvan tagból álló szenátussal meglepően rövid idő alatt hatalmas és befolyásos tényezője lett az ország kormányzatának.

Mohamed Ali, a mostani sah, akkor még trónörökös volt és Tebriszben lakott. A szabadelvű reform, melyet atyja adott népének, az ő reakcionárius lelkiületét mélyen megdöbbentette. Ő maga nem léphetett fel ellene, de a pártján levő mollákh hirdetni kezdték, hogy az alkotmány és a parlament intézménye beleütközik a Korán parancsaiba. Még ennél is tovább mentek és elküldötték megbízottaikat Kerbelába, a siíta perzsák szent városába, hogy alkotmányellenes döntést eszközöljenek ki Mozaffar-Eddin ellen. Már ak-

UTCZA-HENGERELÉS A GELLÉRTHEGY TÖVÉBEN.

UTCZA-JAVÍTÁS A FŐVÁROSBAN.

kor is sejtette mindenki, de most már köztudomású dolog, hogy az egész mozgalomnak Mohamed Ali volt a lelke.

Mohamed Ali, — a hatodik sah a Kadsárok törzseből — trónra lépve, meg akarta dönteni az alkotmányt, de érezve erejének elégtelenségét, látszólag megbékült a parlamenttel. Nem sokáig tartott a béke. A Nemzeti Tanács, mely az egész perza nép elégtelenségének kifejezője lett, hova-hamarabb áthidalhatatlan ellentétbe került a sah abszolútizmusával, s hajlandóságot mutatott, magához ragadni a végrehajtó hatalmat is. A sah nem engedett, de szembeszállni gyöngye volt. Ily viszonyok közt ölték meg a forradalmárok előbb Mohamed Ali sah nagyvezérét s követték el bombamerényletet ez év február havának végén a sah élete ellen. Forradalmi mozgalom és parlament: ez a kettő elválaszthatatlan fogalom most Perzsiában. Ez a valóság adja meg a kulesot Mohamed Ali sah békülhetetlen magatartásához. Ezért nem értetik meg egymást a sah és a parlament. Ezért akarja Mohamed Ali eltörölni az alkotmányt. És ezért keresi a segítséget saját népe ellen Oroszországnál — a mivel végsőig feszíti a húrt. Perzsiában tudják, hogy az orosz csár, a perza határig futó vasuti vonalainak segítségével a lehető leggyorsabban vehet át egy hadtestet a perza területre s látják, hogy

ALAPOZÁS.

PRÉSELT ASZFALT HENGERELÉSE.

már is orosz hadihajók jelentek meg a kaspitenger felől Perzsia egyik kikötőjében, egyelőre állítólag az orosz alattvalók védelmére. S mert mindezt tudják és látják, a régi műveltségére büszkén emlékező perza nép lázong uralkodója ellen s régi gyűlölete a Kadsárok ellen immár olthatatlan.

Mind e dologban az a legszomorúbb, hogy a perza szabadság sorsa az orosz kézben nyugszik s e kéz soha sem mozdult meg másért, mint az elnyomásért. Nagy és nehéz válság előtt áll az ébredő Perzsia. B. M.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Bartha Miklós összegyűjtött munkái. Annak a nemzedéknek, a mely az utolsó húsz év heves és sok rázkódtatással járó politikai küzdelmeit végigküzdötte s a mely a mai politikai állapotokban találja meg munkájának, harczainak eredményeit, kétségkívül Bartha Miklós volt egyik legnagyobb hatású publicistája. Több mint másfél évtizeden át az ő agitáló tolla vezetett a közvélemény jelentékeny részét, előkészítve a hangulatot arra a nagy fordulatra, a mely a függetlenségi pártot az országban többségre juttatta. Ebben a tekintetben nem versenyezhetett vele senki a függetlenségi párt publicistái közül, munkájának hatásával egyik jelentős tényezője lett a magyar politika alakulásának. Ezt el kell hogy ismerje róla mindenki, még legnagyobb ellenségei is. S ha keressük ennek a hatásnak a titkát, megkapjuk a feleletet abban a vaskos

FELBONTOTT UTCZA.

UTCZA-JAVÍTÁS A FŐVÁROSBAN.

kötetben, a mely mint Bartha Miklós összegyűjtött munkáinak első kötete most jelent meg. Bartha Miklós nem annyira készültségével, politikai tudományának mélységével vagy államférfiúi látókörének szélességével, mint inkább forró temperamentumával, ingadozást nem ismerő hitével, fantáziájának elevenségével és stílusának szinességével hatott. Agitátor volt s agitátornak nem kell, sőt talán nem is szabad tudós államférfinak lennie, mert a politikai agitáció eszköze sokkal inkább a suggestió, mint az argumentum, sokkal inkább a tömeg-érzésekkel való bánni tudás, mint a nyugodt elmének való higgadt kapacitálás. Bartha Miklós elsősorban irodalmi eszközökkel hatott s ebben a tekintetben föllépése új állomást jelent a magyar politikai publicisztika történetében, mert a magyar vezetőzikk, a melyben régebben a szónoki elem volt a túlnyomó, az ő kezében vetette le a retorika utolsó bilincseit. Mint stílusza pedig elsőrendű volt, úgy tudott bánni a magyar nyelvvel, hogy az az eszmék, érzések, indulatok kész, engedelmes eszköze volt tolla alatt. A mi már most munkáinak tartalmát illeti, nem eszméinek eredetiségében volt az ereje, hanem abban a fogékonyságában, a mely a politika előtérében álló eszmék befogadására mindenkor kész volt, abban az odaadásban, a melyvel pártja politikai törekvéseinek szolgálatában állott s főleg abban, hogy mindig egész egyéniségét vitte a harczba, kiméletet nem ismerve, nem is kérve. Ilyenformán természetesen sokakat megbántott, temperamentuma gyakran el is ragadta, talán messzebbre is, mint a hogy maga akarta s ezért sok volt az ellensége. De mint minden erős és agresszív egyéniség, izzó gyűlölete-

ket és izzó szereteteket keltett fel maga iránt. A két tábor között kell keresnünk az ő pályájának mértékét. Munkáinak hat kötetre tervezett gyűjteménye szorosabban szépirodalmi jellegű dolgozatokkal kezdődik; az első kötetet a Kasza földön című korrajzi-féle tölti be. Sajátságos keveredése ez a munka a politikálásnak a szépirodalommal, leírásai, népéleti rajzai azonban nem egy helyen megközelítik a művészet magaslatát. Ez első kötethez Ábrányi Kornél irt előszót, Sebesi Samu pedig megírta elébe Bartha Miklós részletes élettrajzát. Az egész gyűjteményt dr. Samassa János, dr. Szendrői István és dr. Szankovics Ferenc rendezik sajtó alá. A most megjelent első kötetet Bartha Miklós arcképe díszíti.

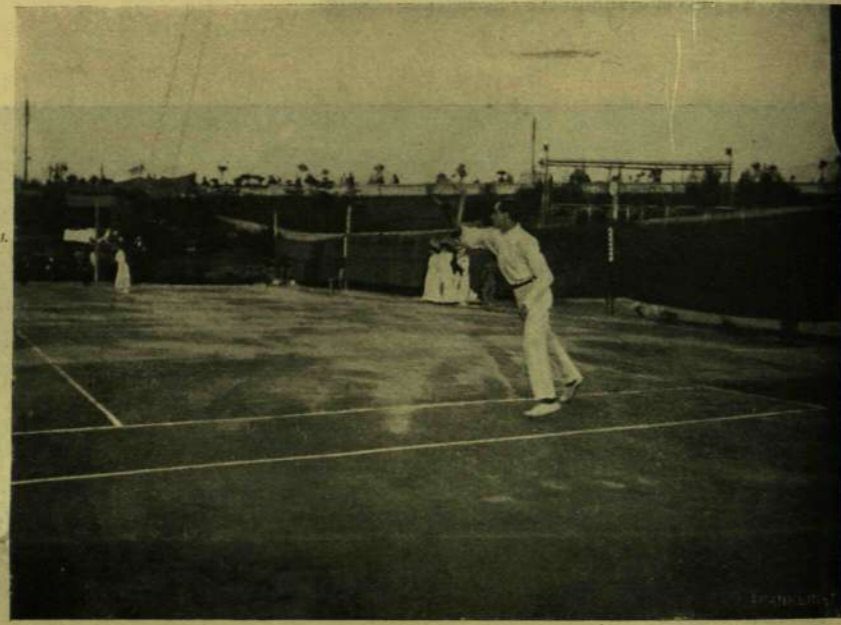
Szatmár vármegye. A Magyarország vármegyéi és városai című monographia-vállalatban most Szatmár vármegyére és Szatmár-Németi városára került a sor. Mind a kettő egy-egy kötetet tölt be, melyeket egybekötve bocsát ki a vállalat s így hatalmas egy könyv válik belőle. Szatmár vármegye érdekes, gazdag múltú, a jelenben erősen fejlődő s nagy jövőjű vidéke az országnak. Az Alföld északkeleti sarkában, nyugatról a végtelen síkba nyúlva, keletről a hegyvidékre támaszkodva együtt mutatja a hegyi és az alföldi kultúrát. Természete szép és változatos, síkjain a délibáb jár, erdős hegyei érczet rejtenek magukban, az óriás kiterjedésű esőségi láp pedig egészen sajátosság vadregényességű természeti életet fejlesztett magában, a mely újabb időben a kul-

TÓTH EDE, MAGYARORSZÁG 1908. ÉVI TENNIS-BAJNOKA.

A KÖZÖNSÉG.

DEUGUIS FRANCZIA VERSENYZŐ.

A MARGITSZIGETI NEMZETKÖZI LAWN TENNIS-VERSENYRŐL.

tura ekéje alá kerülve, a jólétnek lett forrásává. Ebben a környezetben a magyar történetnek nem egy fontos eseménye folyt le s nem egy nagy alakja került ki belőle. Bakócz Tamás, a Károlyiak, a Telekiesek egy sereg történelmi név röpönt Szatmár-ból országára, a kulturának pedig olyan harcosai támadtak, mint Erdős Sylvester János, Károli Gáspár, Misztótfalusi Kis Miklós, újabban Kölesy Ferenc. S a legszebb magyar szerelmi regény is Szatmárban folyt le: Petőfi itt szerette meg s vette el Szendrői Juliát és itt töltötte vele mézesheiteit. A magyar líra legszebb gyöngyei Szatmárban röpöntek el a költő ajkáról. Mind e természeti és történelmi vonatkozások révén Szatmár vármegye monographiája nagyon érdekessé alakul. Tanulságosan is van írva, nagyobbára a dolgokat jól ismerő helybeli írók munkája. A beosztás a többi megyei monographiák mintája szerint való: előbb a megye természeti viszonyait ismertetik jól informált szakemberek, aztán sorra következnek, okleveles források alapján, az egyes községek, városok, majd a kultur-történelmi anyag, a vármegye története az óskortól máig s végül a vármegyei nemes családok genealogiája. A vármegye után Szatmár-Németi város monographiája következik, részletesen, pontosan és megbízható adatok alapján. Az egész munkát, mely összesen ezer oldalra terjed, 116 műmelléklettel, 454 szövegképpel, 6 térképpel és 54 egész oldalas autotypia díszíti. Előszörül Bársony István művész tollal írt természeti leírása szolgál hozzá.

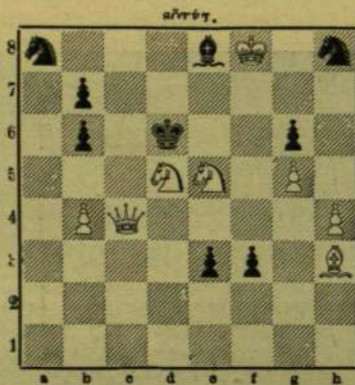
Új könyvek:
Bartha Miklós összegyűjtött munkái. Első kötet: Szépirodalom. Budapest, Benkő Gyula bizománya. A hat kötet ára 48 korona.

Szatmár vármegye és Szatmár-Németi város monographiája. Írták helyi munkatársak. Budapest, kiadja az Országos Monographia-társaság; ára díszkötésben 20 korona.

SAKKJÁTÉK.

2596. számú feladvány Blake F.-től.

(A „Norwich Mercury” feladvány-versenyén az első díjat nyerte.)

Világos indúl és a harmadik lépésre mattot ad.

- A 2571. számú feladvány megfejtése Daniel A. W.-től. Világos. Sötét. 1. Hc6-a5 ... Kd5-c5 (a) 1. ... Kd5-e5 (b) 2. Hg5-e4 f matt. 2. Hg5-f3 f matt.
- 1. ... Bc1-c6 1. ... Fg7-f8 2. Va6-c6 f matt. 2. Hg5-h3 f matt.

- A 2572. sz. feladvány megfejtése Kintzig Róbertől. 1. Fc7-b8 ... f5-f4 (a) 1. ... Ke5-f4 2. c6-c7 ... Ke5-d6 2. Bd6-g6 f Kf4-f3 3. c7-c8 H f matt. 3. Fh3-g2 f matt.

A 2573. számú feladvány megfejtése Dr. Gold Sámmeltől.

- 1. Vc7-h7 ... Fg6-h7 2. Hc7-e8 ... t sz. 3. He8-d6 v. f6 f matt.

Helyesen fejtették meg: Marényi Lajos. — A „Budapesti Sakk-kör”. — A „Budapesti III. ker. Sakk-kör”. — Ludányi Antal. — Wysehogrod Pál. — Beer Mór. (Budapest). — Németh Péter (Csongor). — Kintzig Róbert (Zakert). — Maller Nándor (Sombathely). — Hofbauer Antal (Lipővár). — Szabó János (Bakony-Szentlászló). — A „Győri Sakk-kör”. — Székely Jenő. — Mészely József (Győr). — A „Zborói Társaskör”. — A „Károlyi Katolikus Kör”. — Veórea Miklós (Zirc). — Ifj. Hubay Bertalan (Bodasujtók). — A „Dunaújvárosi Egyetemes kör (Dunaújváros.) Barona Mihály (Biharudvari). — Csolnoki István (Hajduhadháza). — A „Lebicsi Gasztroszféra Családja (Lebics). — Lustyik János és Szivák János (Alberti-Ira). — A „Csengeri Családja (Csenger). — Király Mihály (Zenta). — Kunz Beate (Temesváros). — Csató György. — Sárospataki Olvasó Egylet (Sárospatak). — Szűcs Károly (Bucatelep). — Kappler Miklós (Facsé). — Babonyecz Kálmán (Kiskunhalas). — Tullit Péter (Kiskunhalas). — Kiskunhalasi Polgári Olvasókör (Kiskunhalas).

A „VASÁRNAPI UJSÁG” 55-ik évfolyama.

A „Vasárnapi Ujság” a legrégebbi magyar szépirodalmi és ismeretterjesztő képes hetilap, évenként több mint 130 íven, s több

42 éves korában Czeglédén. — Székelyudvarhelyi Kovács Zoltán dr., szigorló ügyvéd, 25 éves korában Zsolnán. — Feszty Lajos, áll. főgimnáziumi igazgató, életének 61-ik tanári működésének 35-ik évében Szolnokon. — ROSS NÁNDOR, székesfővárosi igazgató-tanító, Csömörön. — MAGASHÁZY ISTVÁN, özv. Magasházy Gyuláné 11 éves fia, Nyíradón. — SCHILLINGER GYULA, kéményseprő-mester, 56 éves korában Budapesten.

Neczipáli JUSTH KÁLMÁNÉ, szül. benicei és micinyei Beniczky Sarolta, 78 éves korában Tótrónán. — ÖZV. VERHOVAY GYULÁNÉ, szül. rétháti Kövér Anália, 58 éves korában Battonyán. — Dr. ZALAY BÉLA, szül. Neumann Elza, Budapesten. — SZIGETI TERESKE, dr. Szigeti József és neje, szül. Stranzinger Teréz egy éves leánya, Nagy-Kásonaltiz községben.

Szerkesztői üzenetek.

Pán feltámadott. Hiába. Érdeklődést keltő dolgok, nem késnek, de arra válnak, hogy az írójuk még valamikor el fog készülni.

Szerelem, szeretet. Dadogva, zavarosan beszél, holott a költő szavának merészen, közvetlenül kell szállnia.

Dal. Az nincs meg benne, a mi az ilyen dalban a legfőbb: a dallamosság, a forma és a tartalom összecsengése egy melódiaív.

Valaki gyödlő. Ha az ember egy neuraszthenikus körképét rövid sorokba darabol, ros rimes prózába írt, az még nem költészet. Az ilyen lelkiállapot is lehet jó vers tárgya, csak költő vegye a kezébe.

Csikós Kockás Shantung-Armüre - mely nyelven intézendők: 11990 an Seidenfabrikt, Henneberg in Zürich.

Advertisement for Salvatorforrás, a Bor- és Lithion-tartalmú (Bor and Lithium-containing) product. It claims to be used by athletes and those with kidney ailments. Includes contact information for Budapest, Erzsébet-utca 4.

Beethoven. Nem bírja megérezetni sem Beethoven nagyságát, sem a zene démonikus hatását, pedig ez lett volna a cédja.

Poéta-lelkek. Leesen stb. A Heine iskolájából való, de — egyelőre legalább — erősen érzik rajta az iskola. Majd ha a maga iskolájába kerül, maga csinálja önmagát, akkor jelentkezék.

A gyászruha. Kereszt a közziklén. stb. A versek között, sajnos, nem találunk közölhető, csupa semmit mondó dolog, szintelen nyelven megírva, egyik sem keltene érdeklődést.

Apám halma évfordulóján. Alkony. Ezek is csak olyanok, mint a többi: egy-két jó sor, sok zavarosság, egészben véve teljes készletlenség.

KÉPTALÁNY.

A 23-ik számban megjelent képtalány megfejtése: A tölgy nem esik le egy vágással.

Felelős szerkesztő: Hoitsy Pál.

Szerkesztőségi iroda: Budapest, IV., Reáltanoda-u. 5.

Kiadóhivatal: Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

Uraim, az nem volt kicsinyesség! Gondolják csak meg, én a múltban teljesen elvértedtem, földtem szikla-csúcsok meredek, alattam pedig odány szar, méternyi órvény útongott és lehetetlenség volt előre vagy visszafelé hatolni. Hőz óráig kellett így kitaranom és csak az volt a szerencsém, hogy zsembem egy doboz Fay-féle valódi sodeni ásvány-pastilla volt, mely nélkül soha तरára nem indultok. Ezek csillapították nemesak szomjuságotam, hanem mindenekelőtt ezeknek köszönöm, hogy súlyosabb meghűléstől megmenekedtem. Fay-féle valódi sodeniit szükséges minden magostúrara magával vinni. Kapható dobozonként 1 K 25 f-ért minden gyógyszertárban, drogeriában és ásványvízközpontokban. Veretékviseléség Ausztria-Magyarország részére: W. Th. Guntzer, Wien, IV/1, Grosse Neugasse 27.

Advertisement for RETHY BELA GYOGYSZERESZ (Rethy Bela Pharmacist) featuring RETHY-FELE CZUKORKAT (Rethy's Candy) and RETHY-FELE CZUKORKAT (Rethy's Candy) with a logo of a bear and a child.

Fülbetegek, kik fulángásban szenvednek és nehezen hallanak, kérjenek prospektust a legújabb elektromos fülkészületről (a füllen elg látható). Kapható kizárólag Német Móránál Nagyváradon, Nagyvásártér 14. l.

Olcso cseh ágytoll! 5 kilo: új fosztott 12 K, fehér pelyhpuha fosztott 18 K, 24 K, fehér pelyhpuha fosztott 30 K, 36 K. Szállítás portómentesen, utánvéttel. A kieszárlás és visszatétel portómentesítés ellenében megengedettek. 12305 - Benedikt Sachsel, Lobes Nr. 60. Pilsen mellett, Böhmen.

Advertisement for Schweizer & Co., Luzern U/24. (Svájcz.) Selyemszövet-kivitel. — Kir. ndv. szállító.

Advertisement for Maggi-fele IZESITŐ (Maggi's Seasoning) featuring an image of the product and text: Nagy előnyököt nyújt minden háziasszonynak, minden vendégelői és minden intézeti konyhának a Maggi-fele izesítő a kereszt-csillaggal.

Advertisement for Beretvás-pastillát (Beretvás Pastilles) featuring an image of the product and text: Ne tétovázzék, ha fáj a feje, hanem használjon azonnal Beretvás Tamás gyógyszer. Kispessten.

Advertisement for Mohai ÁGNES-Forrás (Mohai Agnes Spring) featuring an image of the product and text: Haza! termék! Haza! termék! a Mohai ÁGNES-Forrás. Elsőrendű természetes szénsavas natrontartalmú ásványvíz.

Advertisement for Vesszőparipa-liliomtejszappan (Vesszőparipa-Lily Soap) featuring an image of the product and text: Bergmann és Társa cégtől, Dresden és Tetschen E/m. a naponta beérkező elismerő levelek bizottsága szerint most és a jövőben is a leghatásosabb szappan marad az összes gyógysszappanok között, szepő ellen, valamint gyöngy, puha bőr és rózsás arcszín elnyerésére és megtartására. Darabja 80 fillért kapható minden gyógyszerárban és drogeriában, illatszer- és fodrászüzletben. 12142

Advertisement for MARGIT GYOGYFORRAS (Margit Pharmacy) featuring an image of the product and text: („Margittelep” Beregmege) gyomor, belek, húgyhólyag s különösen a légzőszervek hurutos bántalmánál igen jó hatást még akkor is, ha vérzések esete forog fenn. Megrendelhető: Édeskút L.-nél Budapesten és a forrás kezelőegységénél Munkácson. 12096

Large advertisement for NESTLE-FELE GYERMEKLISZT (Nestlé's Children's Food) featuring the Nestlé logo and text: Régóta bevált! NESTLÉ-FELE GYERMEKLISZT Teljesen megbízható! Tiszta alpesi tejet tartalmaz. — Egy doboz ára K 1.80. — Kapható minden gyógyszerárban és drogeriában.

Ingyen! Ingjen! Ingjen!
 „A csecsemő” című gyermekorvostól származó füzetek felvilágosítással szolgál minden anyának arra nézve, hogy hogyan nevelheti és táplálhatja helyesen kedvenczeit és óvhatja őket a rémületet gerjesztő nyári betegségektől, ugyanint: hányásos hasmenés, hasmenés, bélférges stb. Tessék levelezőlapot címezni R. Kufeké-hez, Wien, III.

Ujdonság!
 Amerikai Iker fagyaltgép. Egyszerre kétféle fagyaltat készíthet. Készítés egyszerű, kényelmes. Működése gyors és könnyű. Kiszállítás erős és tartós. Némkülésheten minden háztartásban, cukrászdákban, kávéházban és vendéglőben.
 Látvány tartalom: 2 3 4 6 8
 10.— 12.50 15.— 30 35.— Ft
 Leírát és használati utasítást, valamint nagy képes nyári szelvényt kívánatra ingyen és bérmentve küld.
KERTÉSZ TÓDOR
 Budapest, Kristóf-tér.

ÉKSZEREK, EZÜSTNEMŰEK,
 gyári áron egyházi szerek, órák, angol francia és china-ezüst dísz tárgyak, a legújabb angol rendszer szerint beszereshetők **részletfizetésre**
Sárga János ékszergyártó Kolozsvárt.
 Képes nagy árjegyzék ingyen.

Feltűnést keltenek TITANIA gyorsgőzmozgógépek
Egy gyermek mossa vele az előbbihez képest 1/3 idő alatt **aruhát hófehérré.**
 Minden gépet próbára 55 koronától feljebb.
 Képviselek keresetnek.: Bizonyítványok, prospektusok ingyen. 12607
TITANIA-művek, Wels 179
 O.-Oesterr.

Ha őszül a haja ne használjon mást, mint a **„STELLA“-HAJVIZET,** mert ez nem hajfestő, de oly vegyi összetételű szer, mely a haj eredeti szinét adja vissza. Üvege 2 K.
ZOLTAN BELA gyógyszerháza,
 Budapest, V/49, Szabadságtér, Sétány-utca sarkán. 12445

SERAIL-ARCZENŐCS,
 Minden árthatalmas alkalmatosság nélkül!
 Minden árthatalmas alkalmatosság nélkül!
 az arcot tisztítja, fehériti és bárszonypuhává teszi. Egy tégely ára 1 kor. 40 fill., kis tégely ára 70 fill.
 Serail-nappan, Epe-nappan kitűnő bőltelt szappanok a kenőcs használatához. Serail- krém a nappali használatra, Serail-puder kiváló finom araszpor három színben, fehér rózsaszín és krém. Egy doboz ára 1 kor. Késméti **ROZSNYAY MATYÁS** gyógyszerháza, Aradon, Szabadság-tér. 12294

FÖLDES MARGIT CRÈME
 LEGJOBB ARCZSÉPÍTŐ SZER

Technikum Mittweida
 Igazgató: A. Molst, tanár. 12073 (Székes királyi.)
 Magasabb technikai tanintézet elektro- és gépészműszaki, technikum és művelődési központon. Gazdag felszerelt elektro- és gépészeti laboratóriumok. Gyári tanulmányok. 3610 hallgató a 36. iskolai évben. Program stb. díjtalanul a titkárság által.

Serravallo
CHINA-BOR VASSAL
 Nyilvános kiállítás 1906. Legmagasabb kitünt. Erősítő szer gyengélkedők, vérértékesítők és lábadozók számára. Zivárgócsökkentő, ideg-erősítő és vérjavító szer.
 Kihird. sz. 3900-nál több orvosi vélemény.
J. SERRAVALLO, Trieste-Barcola.
 Vásárolható a gyógyszerárakban álló üvegekben á K 2.60, egész literes üvegekben á K 4.80.

Új zseb-messzelátó kompaszszal és tükörrel
 öszecsukható, nagy messzelátással, egyúttal nagyítóüveg, gyújtóüveg és szemlőrő gyantát használható, kényelmesen zsebben hordható, darabonként csak K 1.50, 3 db K 4.—
 Ha nem tetszik, pénz vissza. — Székiutóadás előfizetés vagy utánvétel mellett. — Cs. és kir. udvari szállító
Konrad János kivitelháza Brűx 1268. sz. (Csehorsz.)
 Ingyen és bérmentve küldöm kívánatra mindenekinek főárjegyzékemet 3000 képpel.

Jövedelmező HOMOK — ARANY Csekély befektetés.
 ha cementtel lesz keverve és kézi vagy erőüzemre berendezett gépeinkkel elismert elsőrendű betonfalazótégelyek, cementfödés-cserepek, fali és padlólapok, vályuk, csövek stb. gyártásra fel lesz dolgozva. A gyártás egyszerűségénél fogva mindenütt fizethető hol homok, kavics, vagy salak stb. áll rendelkezésre. Ajánljuk üzemünk megtekinteni. Gépek különböző árakban. — 66. számú jegyzék ingyen.
Levelezés magyar nyelven.
Leipziger Cementindustrie Dr. Gaspary & Co.
 Markranstädt bei Leipzig. 12771
 Különlegességi gépgyár homok értékesítésére.

Betegtoló-kocsik
 az utczán és szobában való használatra. Képes katalógus ingyen.
 Keleti J. Bpest, Koronaherczég-u. 17.

Dús kebel elérése czéljából.
 A művészet szép kebel elérni a hölgyekre nézve nem képez titkot, mióta a **Pilules Orientales** (keleti pillák) csodaszert tulajdonságai ismeretesek. Bp. pillák tényleg azaz a képművelésig ismeretesek. Bp. pillák tényleg azaz a képművelésig ismeretesek. Bp. pillák tényleg azaz a képművelésig ismeretesek.
 husz éves siker igazolja a Pilules Orientales hírnevét és helyénnyitotta, hogy azok épúgy az asszonyok, mint a fiatal lányok számára az egyedüli igazán biztos szer, melyvel dús és szilárd kebel elérni lehet. Könnyű diskret kezelés. Tartós siker körülbelül két hónap alatt. Egy üvege használati utasítással K 0.45 bérmentve, utánvétel K 0.75. **J. Rastó, gyógyszerész Páris.**
 Raktárak Ausztria-Magyarország részére: Budapest: Török József, Király-utca 12, Wien: R. Pserhofer, Singerstrasse 15. 12292

Sporteszköz, háló- és kötélgyártó ipartelep.
Tennis- és tornatermek
 teljes berendezés.
 Támlászek, lüggögy, turiszták, lóhálok, tekejáték, kerri butor, ponyva, zsák és zsinor legelősebb beszerzési forrása:
Seffer Antal
 Budapest, Károly-utca, bolt. 12.
 Központi városb. épület.
 Képes árjegyzék kívánatra ingyen.

BÁRÓ KEMÉNY ZSIGMOND ÖSSZES MŰVEI
 Közrebocsátja **GYULAI FÁL**
 Most jelent meg a XII. kötet:
Forradalom után
 *
Még egy szó a forradalom után
 Ára füzve — — 5 kor. 40 fillér, vászonkötésben 7 « 80 «

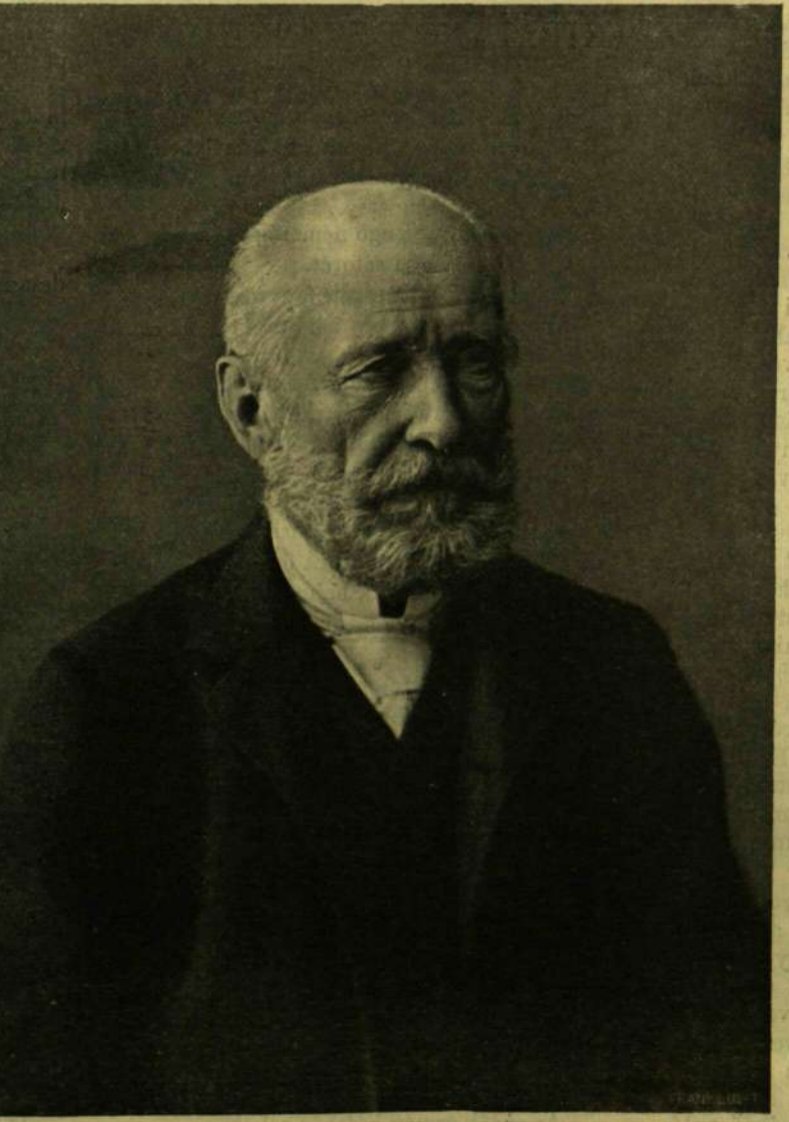
Kapható: **Lampel R.** könyvkereskedése (Wodianer F. és Fiai) részvénytársaságnál Budapest, VI. ker., Andrásy-út 21. szám és minden könyvkereskedésben.

Előpatak
 gyógyfürdő
 kiválóan jó eredményvel használható a gyomor, vesé, hólyag és a méh hurutos bántalmainál, máj- és lépbetegségeknél, köszvény és csúszás, altesti pangásoknál, valamint bármely az idegesség alapján fejlődő betegségnél. A nagyhír előpatak gyógyvizek orvosi javaslat szerinti ivással összekötve a megfelelő és itt feltalálható kiegészítő gyógyeszközökkel (meleg és hidegfürdők, vízgyógyintézet, kezelés, masszázs, szédítés, diéta) rendkívül kedvező eredményt mutat fel. Fürdő-ideje: május 15-től szeptember 15-ig. Vasúti állomás: Földvár és Sepsiszentgyörgy, honnan állomástól ócskútelek van. Lakás, ellátás öle és váltószobák. Az elő- és utóidejében (május 15-től június 15-ig és aug. 30-tól szept. 15-ig) a gyógy- és zenéjárnak fele fizetendő, lakások 30%-al ellátás is sokkal olcsóbb. Az előpatak ásványvíz, mely a szénásvány, fegyveres vasas vizet körülölel helyet foglal el, mint gyógyeszköz, hánál is használható és ádító, kellemes ital tisztán vagy borral vegyítve, nagy kedveltségnek örvend. Ithon és a külföldön évenként egy millió palacknál több kerül forgalomba. Székiutóadás hely előpatak, de kapható a legtöbb városban és nagyobb kereskedésben.
 Prospektust kívánatra ingyen küld az igazgatóság. 12192

VASÁRNAPI UJSÁG
 Szerkesztő: HOITSY PÁL. Főmunkatárs: MIKSZÁTH KÁLMÁN. Budapest, Julius 12.
 Szerkesztőségi iroda: IV. Reáltanoda-utca 5. Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.
 Előfizetési feltételek: Egész évre ————— 16 korona. A «Világkronika»-val Félévre ————— 8 korona, negyedévenként 30 fillérrel Negyedévre ————— 4 korona.
 Külföldi előfizetésekre a postailag meghatározott viteldíj is esatolandó.

THAN KÁROLY.
 1834—1908.
 Csaknem ötven éve annak, hogy 1860-ban egy fiatal tanár foglalta el a budapesti egyetemen a chemia tanszékét. Csak huszonhat éves volt még, de megvolt már a nimbusza, mint hazafinak s mint tudósnak. A szabadságharcz vitézei közül való volt, egyike a legfiatalabb honvédeknek, még tán tizenöt éves se volt, mikor már ott küzdött Bem hárseregében. A bécsi egyetemről jött, ott kapta magántanári czimét, de a budapesti egyetemre egyenesen Bunsen heidelbergi laboratóriumából jött. Tantárgya, a vegytan, akkor nálunk teljesen paragon heverő tudomány volt, helyiségei az orvosi kar Ujvilág-utcai épületében szűkek, sötétek, rozzantak, laboratóriuma felszerelésben és szervezetben kezdetleges. Negyven-nyolcz év múlva, ma, hogy az egykori fiatal tanár mint tisztos aggastyán örök nyugalomra hajtotta fejét, a magyar chemiai tudomány virágzásban van, munkás kutatók egész serege dolgozik fejlesztésén, az egyetemeken és műegyetemen egész sora nyílik a jól felszerelt s a tudományos munka minden lehetőségét megadó laboratóriumoknak s a magyar chemikus mint egyrangú társ szerepel a művelt világ tudományos közvéleménye előtt. Hogy a dolgok képe egy emberöltő alatt ennyire megváltozott, ez a tény adja meg mértékét annak a veszteségnek, a mely Than Károly halálával művelődésünket érte, mert a mi a magyar chemiai tudományban az idő alatt történt, az túlnyomó részben Than műve.

THAN KÁROLY. Beller Rezső fényképe.

S ugyanígy volt modern, új intézetének tágas, nagy tantermében is. Ha valaki zügolódott, azért tette, mert messze kerülvén a katedrától, nem hallhatta jól Than szavát. Egyenletes, nyugodt, közvetlen előadása oly világos volt, a fogalmak oly szabotossággal formálódtak ajkán szavakba, hogy nagyobb mesterség volt őt nem érteni vagy félérteni, mint megérteni.
 Nagyon méltányos és jóindulatu volt; tartózkodó, tőle távolállók szemében szinte ridegnek látszó modora alatt finom érzésű, meleg lélek rejtett. A kibén tanítványai közül tehetőséget s a tudomány iránti szeretetet látott, azt felkarolta, minden tőle telhető módon támogatta. Ebből magyarázható az az ideális viszony, a mely közte és munkatársai, asszisztensei között fennállt. Az ő intézetébe került fiatal tudós nem tekintette ottani helyét átmeneti állomásnak egy jobb polezra, összeköttetések szerzésére való helynek, hanem igazán annak, a minek lennie kell: tudományos munkatérnek, a melyen dolgozhatni öröm és dicsőség s a melyen csak egy czél van: — dolgozni tisztán a tudományért. Intézetének ezt a nemes, tisztá levegőjét ő teremtetete meg s ez neki nem utolsó dicsősége. Ezzel érte el, hogy a magyar chemikus-kar, a mely túlnyomó részben az ő tanítványaiból áll, tudományos életünk legkiválóbb s legtartalmasabb csoportjai közül való. Az igaz, hogy a ki ő hozzá csatlakozott és méltó ember volt, azt aztán szerette és pártolta is tőle telhetőleg. Megadott neki minden eszközt és módot a munkára, ellátta tanácssal, problémákat tűzött eléje, segítette megoldásukban egyetemes kiterjedésű tudásával, roppant kifejlett természetudományi megfigyelő képességével, tapasztalatainak rendkívüli gazdagságával.
 Hatása nem volt kisebb tanítványainak szélesebb körére sem, a kik mint valamely gyá-